

**UCHWAŁA NR VII/38/2015  
RADY GMINY BROJCE**

z dnia 22 maja 2015 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brojce  
na lata 2015 – 2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 roku poz. 594 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 roku poz. 163 ze zm.) **Rada Gminy w Brojciech uchwala, co następuje:**

**§ 1.** Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brojce na lata 2015 – 2025, która stanowi załącznik do uchwały

**§ 2.** Traci moc Uchwała Nr XVII/124/2008 Rady Gminy w Brojciech z dnia 29 grudnia 2008 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 - 2013

**§ 3.** Wykonanie uchwały powierza się Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Brojciech.

**§ 4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

**Agnieszka Fudała**



**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych  
w Gminie Brojce  
na lata 2015 - 2025**

**Brojce, 2015 r.**

## SPIS TREŚCI

Wstęp	3
<b>1. Część wstępna</b>	<b>5</b>
1.1 Podstawa opracowania	5
1.1.1 Konstytucja	5
1.1.2 Ustawa o pomocy społecznej	5
1.1.3 Ustawy regulujące system zabezpieczenia społecznego	6
1.1.4 Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych	9
<b>2. Część diagnostyczna</b>	<b>22</b>
2.1 Charakterystyka gminy	22
2.2 Struktura demograficzna społeczności lokalnej	23
2.3 Sytuacja i tendencje gospodarcze w gminie, w powiecie i w województwie	25
2.4 Sytuacja i tendencje na lokalnym rynku pracy	28
2.5 Sytuacja edukacyjna	33
2.6 Stan opieki zdrowotnej	35
2.7 Charakterystyka życia kulturalnego	36
2.8 Stan bezpieczeństwa	37
2.9 Kwestia uzależnień	37
2.10 Kwestia osób niepełnosprawnych	40
2.11 Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	42
2.12 Stan i możliwości pomocy społecznej w Gminie Brojce	45
2.13 Podsumowanie części diagnostycznej	48
<b>3. Część programowa</b>	<b>51</b>
3.1 Misja, cel główny, cele szczegółowe i kierunki działań	51
3.2 Źródła i ramy finansowe działań przewidywanych do realizacji w ramach Strategii	55
3.3 Związek misji z celami strategicznymi	56
3.4 Zarządzanie, monitoring, ewaluacja i wdrażanie Strategii	57
3.4.1 Cechy programów i projektów	57
4. Uwagi końcowe	60

## Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące w Polsce od początku lat 90-tych ubiegłego stulecia doprowadziły do gwałtownego wzrostu bezrobocia wraz ze wszystkimi negatywnymi skutkami tego zjawiska. Obserwuje się dziś pogłębiające ubożenie społeczeństwa, pogorszenie się standardu życia. Wzrastająca niepewność jutra dla człowieka, rodziny- rodzą niskie poczucie wartości, samotność, apatię, rozgoryczenie złą sytuacją. Stają się także źródłem wielu napięć i konfliktów społecznych.

Konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest pojawienie się nowych zadań z zakresu polityki społecznej wynikających z polityki regionalnej Unii Europejskiej. W naszym kraju nadal trwają zmiany legislacyjne przepisów prawnych, które obligują samorząd do realizacji wielu zadań w sferze pomocy społecznej. Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin związane z bezrobociem, problemy egzystencji osób samotnych, w tym matek samotnie wychowujących dzieci, starszych i niepełnosprawnych, niedostatek materialny rodzin wielodzietnych, uzależnienie od alkoholu i przemoc w rodzinie a także fala uzależnień wśród młodzieży szkolnej, narastanie przestępczości nieletnich, przemoc w szkołach, to bardzo trudne , a zarazem poważne problemy społeczne, które stają do rozwiązania przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym, gminnym. Uważa się, że od skuteczności ich rozwiązania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką jest gmina. Rozwiązanie istotnych problemów społecznych jest działaniem długofalowym, dlatego też celowe jest strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej, na poziomie lokalnym.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

Priorytetami niniejszej strategii jest: wsparcie rodzin dotkniętych bezrobociem, problemem alkoholowym, osób niepełnosprawnych, wsparcie w wychowaniu dzieci co wiąże się z utworzeniem świetlicy terapeutycznej, ograniczenie skutków negatywnych starości. Realizacja tego procesu czyli rozwiązywanie problemów społecznych zawarta jest w „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” będącej drogowskazem działania władz samorządowych i innych instytucji sfery pomocy społecznej.

Wskazanie strategicznych kierunków działania poprzedzone było wnikliwą analizą problemów społecznych występujących w gminie Brojce. Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym monitoringowi i ewolucji, spójnym i zgodnym z opracowaną wcześniej „Strategią Rozwoju Gminy Brojce do roku 2025”, przyjętą uchwałą nr XLI/212/2014 Rady Gminy w Brojcach z dnia 14 listopada 2014 r., a także z priorytetami Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski. Jest również wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej.

Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności, a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca przyjęcie negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną.

Istotnym jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to zatem formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych, dynamicznych wobec przyszłości.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji i tendencji do rozwoju.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2015-2025 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom Gminy Brojce odpowiedniej jakości życia i zabezpieczenia ich podstawowych potrzeb.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej.

# 1

## CZĘŚĆ WSTĘPNA

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust 1 pkt. 1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 roku poz. 163 ze zm.): „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii, rozwiązywanie problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Podstawą opracowania strategii są następujące poniżej przedstawione przepisy prawne.

### 1.1 Podstawa opracowania

#### 1.1.1 Konstytucja

Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków, mają prawo do równego ich traktowania, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również to, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Konstytucja jest najważniejszym polskim aktem prawnym państwa polskiego. Jest fundamentem państwa i systemu prawnego. To ona określa prawa i wolności obywatelskie, określa wzajemne stosunki między władzą ustawodawczą, wykonawczą, sądowniczą. Decyduje o kształcie powoływania najważniejszych instytucji państwowych. Reguluje sprawy związane z organizacją administracji, finansami publicznymi i sytuacjami wyjątkowymi.

Konstytucja RP gwarantuje poszanowanie obywateli praw osobistych, politycznych, ekonomicznych, socjalnych. Chroni prawo do własności, dziedziczenia, wyboru i wykonywania zawodu. Gwarantuje minimum wynagrodzenia, ochronę zdrowia i zakres świadczeń społecznych oraz prawo do nauki ( obowiązek nauki do 18 roku życia). Szczególną ochroną konstytucja RP obejmuje dobro rodziny i prawa człowieka.

#### 1.1.2 Ustawa o pomocy społecznej

Od 01 maja 2004r. obowiązuje ustawa z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.)

Ustawa o pomocy społecznej określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej ;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej ;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami

fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według ustawy o pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

### **1.1.3. Ustawy regulujące system zabezpieczenia społecznego**

#### **a). Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011r.,Nr 43, poz. 225 ze zm.)**

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwanie bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” – Centrach Integracji Społecznej – lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia.

Nowa ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 50 proc. zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku- 100 proc. zasiłku.

**b). Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114 ze zm. )**

Reguluje ona nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej.

Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń, ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

**c). Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, ze zm.)**

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na :

1. Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

**d). Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014r.,poz. 1118 ze zm.)**

Ustawa ta jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat



**e). Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356, ze zm.)**

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4<sup>1</sup> ust 1 stanowi: „*prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy*”. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań, przedstawionych powyżej jest prowadzona w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, stanowiącego część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie.

**f). Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.)**

Ustawa reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. Gmina na zasadach i warunkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Ustawa przewiduje, że eksmisja niektórych kategorii byłych najemców możliwa jest tylko wtedy, gdy zapewni się im lokal socjalny. Pomieszczenie spełnia kryteria lokalu socjalnego, jeżeli nadaje się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, a powierzchnia pokoiów przypadająca na członków gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m<sup>2</sup> (w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m<sup>2</sup>, przy czym lokal ten może mieć obniżony standard). Sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia. Obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego ciąży na gminie. Najbardziej prozaicznym powodem wypowiedzenia umowy najmu są zaległości czynszowe lub patologiczne zachowanie lokatora (zakłócanie porządku publicznego, przemoc w rodzinie itp.)

Od 5 lutego 2005 r. obowiązuje nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego, która przewiduje, że planując eksmisję osoby lub rodziny, która nie ma prawa do lokalu socjalnego (lub zamiennego), komornik wstrzymuje się z jej dokonaniem do czasu wskazania przez gminę pomieszczenia tymczasowego lub, gdy osoba taka sama sobie znajdzie takie pomieszczenie.

#### **1.1.4 Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych**

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brojce na lata 2015-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Strategia Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej do roku 2015,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gryfickim na lata 2008-2015,
- Strategia Rozwoju Gminy Brojce do roku 2025.

#### **a). Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%, osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji, ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz

zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%, ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%, ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa aż o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej.

Natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej tak, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

#### **b). Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”**

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii „Europa 2020” w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia. Komisja Europejska zaproponowała w Komunikacie szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej. Działaniami tymi są:

- 1) poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
  - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej EFS),
  - utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
  - łatwiejszy dostęp do mikrokredytów,
- 2) poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:
  - zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
  - utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
  - zestawienia dobrych praktyk,
- 3) poprawa otoczenia prawnego zakładająca m.in.:
  - silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych,

- uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych,
- zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

### **c). Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia – „HORYZONT 2020”**

Na poziomie wspólnotowym narzędziem bezpośrednio wspierającym innowacyjność i kreatywność były dotychczas programy ramowe. W ostatnim, na lata 2007—2013, Programie Ramowym przewidywano wsparcie szerokiego zakresu działań badawczych prowadzonych w ramach współpracy międzynarodowej w wybranych dziesięciu obszarach tematycznych, odpowiadających głównym dziedzinom wiedzy i technologii, w których konieczne jest wspieranie i umacnianie na poziomie europejskim najwyższej jakości badań. Zgodnie z założeniami KE 7. PR stał się podstawowym instrumentem urzeczywistniania celu strategicznego, jaki wyznaczyła UE w 2000 r. w strategii lizbońskiej.

Obecnie trwają przygotowania do uruchomienia nowego instrumentu wspierającego innowacyjność i konkurencyjność gospodarki europejskiej. Zaplanowano, że to „Horyzont2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych innowacji będzie instrumentem finansowym służącym budowie zrównoważonej i zharmonizowanej Europejskiej Przestrzeni Badawczej w optymalny sposób wykorzystującej kapitał intelektualny – ludzki, strukturalny i społeczny – całej UE. Ma łączyć trzy dotychczasowe programy i inicjatywy UE: 7. Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej, Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji oraz wsparcie na rzecz Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii.

W projekcie Komisja stawia sobie za cel udostępnienie programu większej liczbie uczestników z całej Europy dzięki analizie możliwych synergii z funduszami przyznawanymi w ramach unijnej polityki spójności. W regionach o słabszych wynikach zostaną określone potencjalne centra doskonałości, którym zaproponuje się doradztwo strategiczne i wsparcie, natomiast fundusze strukturalne UE będzie można wykorzystać do unowocześnienia infrastruktury i wyposażenia. W założeniach programu wyznaczone zostały trzy priorytety: doskonała baza naukowa, wiodąca pozycja w przemyśle oraz wyzwania społeczne. Program przewiduje wsparcie finansowe przeznaczone dla wszystkich grup zainteresowanych badaniami i innowacjami: od indywidualnych badaczy, instytucji naukowych, konsorcjów naukowo-przemysłowych do przedsiębiorstw, szczególnie z grupy małych i średnich.

Fundusze programu Horyzont 2020 zostaną przeznaczone na trzy główne cele:

1. Doskonałość w nauce;
2. Wiodąca pozycja w przemyśle ;
3. Wyzwania społeczne .

Do nowych rozwiązań zastosowanych w strukturze Programu Horyzont 2020 umożliwiających promowanie wzrostu i stawianie czoła wyzwaniom społecznym należy zaliczyć:

- znaczne usprawnienie poprzez uproszczenie architektury programu, szczególnie poprzez jednolity zbiór przepisów, łatwy do wykorzystania model zwrotu kosztów, jeden punkt dostępu dla uczestników, mniej pracy administracyjnej związanej z przygotowaniem wniosków, mniej kontroli i audytów (głównym celem tych zmian jest skrócenie średniego czasu oczekiwania na przyznanie środków o 100 dni);
- zachęcające podejście otwarte na nowych uczestników, także tych, których koncepcje nie mieszczą się w głównym nurcie, dzięki czemu badacze i autorzy innowacyjnych rozwiązań z całej Europy i spoza niej mogą i faktycznie uczestniczyć w programie;
- integrację badań naukowych i innowacji poprzez stworzenie jednolitego i spójnego finansowania od etapu koncepcji aż do wprowadzenia na rynek;

- większe wsparcie dla innowacji i działalności zbliżonej do rynku, przynoszące bezpośredni i skuteczny bodziec dla gospodarki;
- silny nacisk na tworzenie możliwości biznesowych w ramach odpowiedzi na główne obawy wspólne dla osób mieszkających w Europie i poza jej granicami, tj. wyzwania społeczne;
- więcej możliwości prezentowania swoich pomysłów oraz pozyskiwania środków na ich finansowanie przez nowe podmioty i młodych, obiecujących naukowców.

#### d). Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;

- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji innych praw społecznych:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa

#### e). Krajowy Plan Działania Na Rzecz Integracji Społecznej

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia

#### **f). Strategia Rozwoju Kraju 2020**

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczynić się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

#### **g). Umowa Partnerstwa**

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji.

Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i

aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie **kontrakt terytorialny**.

#### **h). Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)**

W nowej perspektywie finansowej 2014 - 2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku. Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. PO WER będzie również wspierać innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary: realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15 do 24 roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”, wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform, wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę, poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych, realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój wraz z 16 współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego regionalnymi programami operacyjnymi stanowi spójną całość, obejmującą interwencje w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji oraz dobrego rządzenia. Przy tym POWER obejmuje 32% przyznanych Polsce środków Europejskiego Funduszu Społecznego, natomiast dla 16 regionalnych programach operacyjnych przeznaczono łącznie 68% tych środków.

#### **i). Strategia Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej do roku 2015**

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa zachodniopomorskiego. Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej pozwala zaplanować działania województwa w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia



społecznego, to wyzwania nie tylko dla Pomorza Zachodniego, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Pomorza Zachodniego. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją powyższej Strategii jest: podnoszenie jakości życia wśród tych mieszkańców regionu, którzy ze względu na trudną sytuację życiową, nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Celem pośrednim jest stworzenie spójnego systemu realizacji zadań polityki społecznej.

### ***Cele strategiczne i operacyjne dla województwa zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej:***

- 1 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.
  - Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych.
  - Promocja na rzecz zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych.
    - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych.
    - Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” przez mieszkańców województwa długotrwałego bezrobocia.
- 2 Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych.
  - Tworzenie lokalnego systemu wsparcia dla rodzin.
  - Pomoc dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych.
  - Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych.
- 3 Przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych.
  - Rozbudowa zaplecza instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
  - Aktywizacja mieszkańców województwa zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.
  - Edukacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.
- 4 Zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczanie ich negatywnych skutków wśród mieszkańców województwa.
  - Edukacja społeczna i działalność wychowawcza.
  - Lecznictwo odwykowe oraz rehabilitacja osób uzależnionych.
  - Przeciwdziałanie negatywnym następstwom używania środków psychoaktywnych.
- 5 Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego.
  - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych, we wszystkich grupach społecznych.
  - Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych.
6. Podniesienie bezpieczeństwa społecznego i socjalnego wśród osób starszych.
  - Poprawa bezpieczeństwa socjalnego wśród ludzi starszych.
  - Aktywizacja społeczna osób starszych.

- Wzmocnienie roli i miejsca osób starszych w środowiskach lokalnych.

#### **j). Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gryfickim 2008-2015**

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z głównych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Istotne elementy tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która została opracowana w 2007 r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gryficach. Dokument, określający najistotniejsze problemy wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania dla funkcjonujących i tworzonych struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zorientowana jest przede wszystkim na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej, jak oświata, sądownictwo, policja, służba zdrowia, kościół. Termin „problemy społeczne” w polityce społecznej oznacza wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

W trakcie prac nad Strategią dokonano diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu, na podstawie której opracowano następujące cele strategiczne:

1. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny
2. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych
3. Budowa systemu wsparcia osób bezrobotnych

#### **k). Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brojce do 2025- Strategia Rozwoju Gminy Brojce 2025**

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń.

Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określane są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanego dla rozwoju gminy działań.

Strategia Rozwoju Gminy Brojce 2025 (Strategia) jest dokumentem, w którym określono najważniejsze kierunki rozwoju. Kierunki te wybrano z wielu możliwych alternatyw i potrzeb rozwojowych gminy i stanowią one o tym, że zaktualizowana Strategia jest dokumentem wyboru. W tym sensie Strategia wskazuje priorytetowe dziedziny inwestowania ograniczonych zasobów

budżetowych, określone w brzmieniu celów strategicznych i operacyjnych, które uznano za kluczowe dla trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.

Strategia będzie realizowana poprzez zadania i projekty strategiczne, czyli przedsięwzięcia, które bezpośrednio wpisują się w realizację przyjętych celów rozwojowych Gminy Brojce.

Zadania i projekty strategiczne mogą mieć charakter zarówno inwestycyjny (wydatki majątkowe), jak i „miękki” (wydatki bieżące). Punktem wyjścia zestawu zadań i projektów strategicznych będą propozycje Urzędu Gminy w Brojcach. Tym niemniej propozycje takie mogą zgłaszać także partnerzy społeczno-gospodarczy gminy: mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje i ich organizacje. Decyzje dotyczące realizacji poszczególnych zadań i projektów strategicznych podejmowane są przez Wójta i Radę Gminy.

Zadania i projekty strategiczne będą powiązane z Budżetem Gminy, który jest zestawieniem wszystkich zadań realizowanych przez gminę (zadania majątkowe i bieżące) oraz Wieloletnią Prognozą Finansową (WPF), która wyznacza ramy finansowe dla realizacji Strategii.

Realizacja Strategii będzie oparta na zasadach: jawności życia publicznego, personalnej odpowiedzialności za wykonanie zadań oraz wieloletniego planowania.

Program rozwoju gminy ukierunkowany jest na osiągnięcie zamierzonych celów z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i potrzeb odbiorców zewnętrznych. W planie rozwoju lokalnego zidentyfikowano najistotniejsze problemy rozwojowe, sformułowano misje i cele strategiczne oraz wariantowe opcje rozwiązań i sposoby osiągnięcia zamierzonych celów.

Za najważniejsze cele strategiczne uznano:

- wzrost poziomu aktywności i bezpieczeństwa mieszkańców oraz wspieranie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązywaniu problemów ;
- wzrost jakości nauczania (podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej oraz kluczowych uczniów, podniesienie standardu wyposażenia szkół i placówek oświaty, dostosowanie pracy szkół i placówek do potrzeb uczniów, usprawnienie organizacji pracy placówek oświatowych, podniesienie atrakcyjności zajęć dodatkowych);
- poprawę warunków do rozwoju turystyki i kultury w gminie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego (rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, aktywna promocja oferty turystycznej gminy, poprawa warunków organizacyjnych i lokalowych prowadzenia działalności kulturalnej, promocja oferty kulturalnej Gminy Brojce, przywrócenie świetności obiektów zabytkowych, zagospodarowanie obiektów zabytkowych na cele inne niż publiczne) ;
- rozwój infrastruktury technicznej i odnawialnych źródeł energii (poprawa standardu sieci drogowej, kompleksowe rozwiązanie gospodarko wodno-ściekowej, gazyfikacja Gminy, zagospodarowanie składowiska odpadów komunalnych, rozwój energetyki wiatrowej, wykorzystanie biomasy rolniczej na cele energetyczne);
- zmianę oblicza gospodarczego gminy.

Wykonanie zaplanowanych celów mają wpływać przede wszystkim na:

- ożywienie przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Brojce;
- zahamowanie poziomu dezaktywacji (bezrobocia) mieszkańców gminy;
- poprawę życia społeczności lokalnej jak: dostawa wody, odbiór ścieków, zmniejszanie wydatków na infrastrukturę, poprawa jakości dróg, zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacyjnego dla dzieci;
- poprawę stanu środowiska: zmniejszanie zaśmiecania, podniesienie poziomu świadomości ekologicznej, zmniejszanie emisji zanieczyszczeń;
- poprawę sprawności fizycznej: rozwój zaplecza sportowego (ścieżki rowerowe, boiska sportowe);

- estetyzację miejscowości, utrzymanie placów rekreacyjnych i zabaw, zieleńców, parków;
- zwiększenie atrakcyjności gminy dla potencjalnych inwestorów.

### **I) Wartości, zasady definicje**

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przeczności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.

5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
9. **Polityka społeczna, jako przewodnik** czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią

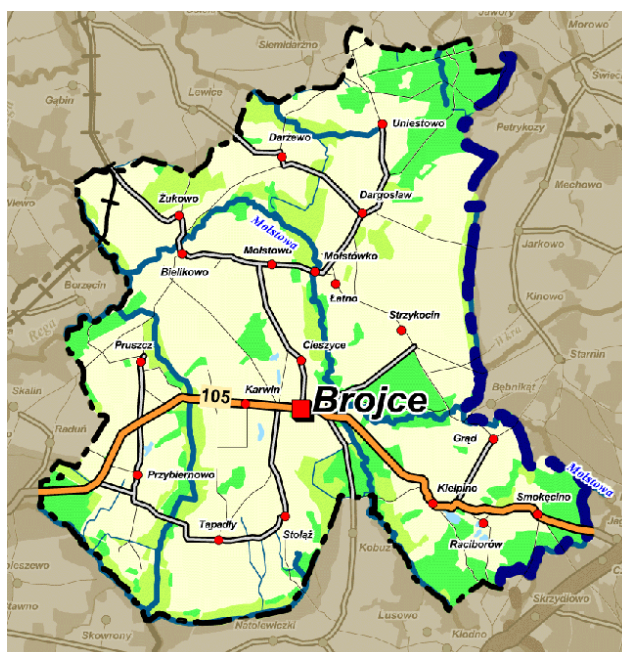
wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopolską czy międzynarodową.

## CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

### 2.1. Charakterystyka gminy

Brojce są gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego w odległości 20 km od wybrzeża Bałtyku, 120 km od granicy z Niemcami. Są jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu gryfickiego.

Brojce są największą miejscowością w gminie (liczba mieszkańców na koniec 2014 r. 1309, co stanowi 34,23 % populacji gminy) i pełnią rolę ośrodka gminnego zarówno w zakresie administracji samorządowej, jak również usług zdrowia i opieki społecznej, kultury, handlu i napraw oraz przemysłu. Gmina ma bezpośrednie połączenie drogowe z pobliskimi Gryficami i Trzebiatowem. Lokalizacja miejscowości w centrum gminy i położenie przy drodze wojewódzkiej powodują, że jest ona także węzłem komunikacyjnym dla mieszkańców. Na terenie gminy znajduje się 19 wsi: Bielikowo, Brojce, Cieszyce, Dargosław, Darzewo, Grąd, Kiełpino, Raciborów, Łatno, Mołstowo, Mołstówko, Pruszcz, Przybiernowo, Smokęcino, Stołaj, Strzykocin, Tapadły, Uniestowo, Żukowo. Na koniec 2014 r. zamieszkiwało ją 3824 mieszkańców.

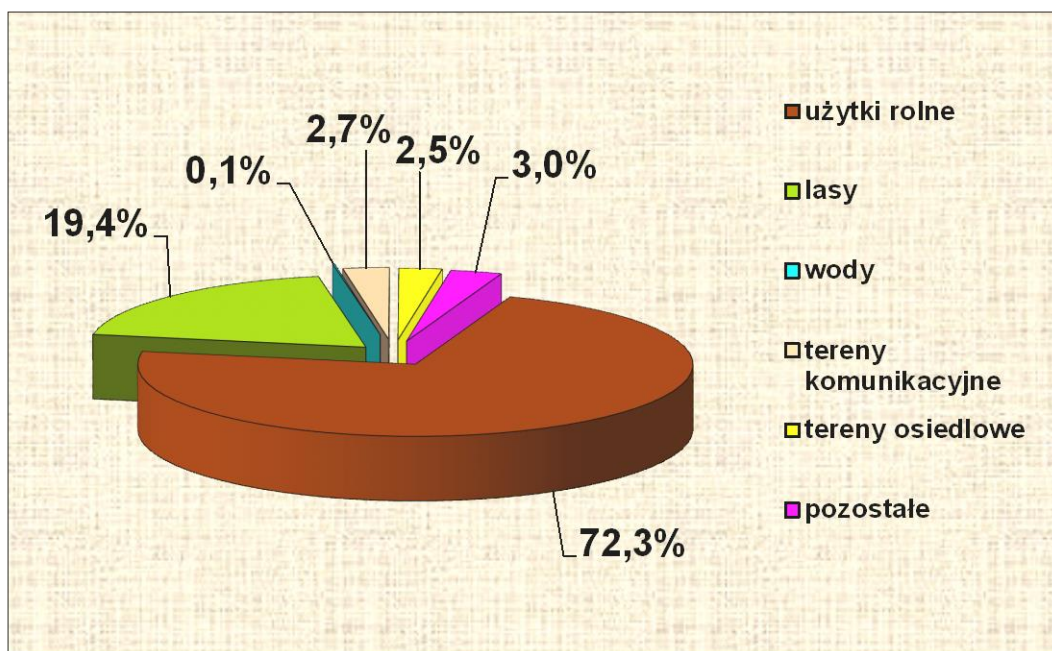


Przez teren gminy przepływa rzeka Mołstawa – jedna z czystszych rzek w Polsce, zasobna w ryby łososiowate. Ze względu na brak uciążliwego przemysłu gmina należy do terenów czystych ekologicznie czyli mało przekształconych i zurbanizowanych. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił na koniec 2006 r. 33 osoby na 1 km<sup>2</sup>.

łącznie powierzchnia gminy Brojce mierzy 118 km<sup>2</sup> (11 800 ha) w tym można wyróżnić:

- tereny użytkowane rolniczo – 8 531 ha co stanowi 72,3 %
- lasy i zadrzewienie – 2 289 ha co stanowi 19,4 %
- wody – 12,4 ha co stanowi 0,1 %
- tereny komunikacyjne – 318,6 ha co stanowi 2,7 %
- tereny osiedlowe – 295 ha co stanowi 2,5 %
- pozostałe – 354 ha co stanowi 3,0 %

Wykres Nr 1 Struktura powierzchni gminy Brojce



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brojce

Przewaga użytków rolnych sprawia, że gmina posiada charakter typowo rolniczy. Na terenie gminy znajdowało się na koniec 2014 r. 121 podmiotów gospodarczych prywatnych. Na terenie gminy znajduje się szkoła podstawowa z oddziałem filialnym i gimnazjum. Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w przychodni zdrowia oraz w znajdującym się w odległym o 12 km szpitalu w Gryficach.

## 2.2. Struktura demograficzna społeczności lokalnej.

Według danych Urzędu Gminy w Brojcach z 31 grudnia 2014 r. gminę zamieszkiwało 3824 osób, w tym 1966 mężczyzn i 1858 kobiet; na 100 mężczyzn przypadało 95 kobiet. Prawidłowość ta może wynikać z faktu, iż część kobiet migruje ze wsi do miast w celu znalezienia zatrudnienia i zdobycia kwalifikacji oraz umiejętności, gdyż specyficzna struktura zatrudnienia na wsi umożliwia zdobycie zatrudnienia bardziej mężczyznom niż kobietom (dominują prace wymagające większego wysiłku fizycznego).

Tabela Nr 1 Ilość i struktura ludności w gminnych miejscowościach w ciągu ostatnich 5 lat

Lp.	Miejscowość	31.12.2010			31.12.2011			31.12.2012			31.12.2013			31.12.2014		
		Kobiety	Mężczyźni	ŁĄCZNIE	Kobiety	Mężczyźni	ŁĄCZNIE	Kobiety	Mężczyźni	ŁĄCZNIE	Kobiety	Mężczyźni	ŁĄCZNIE	Kobiety	Mężczyźni	ŁĄCZNIE
1	Bielikowo	124	111	235	131	116	247	128	119	247	130	119	249	86	66	152
2	Brojce	584	629	1213	591	626	1217	581	623	1204	599	619	1218	616	637	1253
3	Cieszycze	20	24	44	20	25	45	20	26	46	21	25	46	24	27	51
4	Dargosław	149	158	307	151	151	302	151	149	300	147	148	295	149	149	298
5	Darzewo	58	85	143	59	86	145	59	85	144	60	85	145	63	85	148
6	Grąd	32	27	59	32	27	59	32	25	57	32	25	57	33	25	58
7	Kiełpino	138	140	278	136	137	273	159	138	297	147	138	285	151	147	298
8	Kol. Karwin	19	29	48	23	26	49	25	28	53	25	27	52	28	28	56
9	Łatno	20	25	45	20	26	46	20	27	47	20	27	47	20	28	48



10	Mołstowo	58	61	119	57	63	120	53	62	115	51	61	112	49	62	111
11	Mołstówko	8	7	15	7	8	15	6	9	15	6	9	15	6	9	15
12	Pruszcz	68	79	147	69	81	150	69	77	146	69	78	147	73	80	153
13	Przybiernowo	152	175	327	150	174	324	152	176	328	152	175	327	155	181	336
14	Raciborów	17	10	27	17	11	28	18	11	29	18	11	29	17	11	28
15	Smokęcino	43	46	89	44	50	94	44	49	93	47	50	97	48	53	101
16	Stołąż	70	74	144	68	72	140	68	71	139	65	67	132	64	69	133
17	Strzykocin	81	85	166	79	82	161	80	80	160	77	82	159	82	91	173
18	Tąpadły	80	85	165	80	85	165	82	89	171	82	89	171	82	92	174
19	Uniestowo	24	39	63	24	38	62	24	36	60	28	31	59	26	30	56
20	Żukowo	94	115	209	93	108	201	89	102	191	87	100	187	86	96	182
<b>RAZEM:</b>		<b>1839</b>	<b>2004</b>	<b>3843</b>	<b>1851</b>	<b>1987</b>	<b>3843</b>	<b>1860</b>	<b>1982</b>	<b>3842</b>	<b>1863</b>	<b>1962</b>	<b>3829</b>	<b>1858</b>	<b>1966</b>	<b>3824</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych Urzędu Gminy w Brojciech

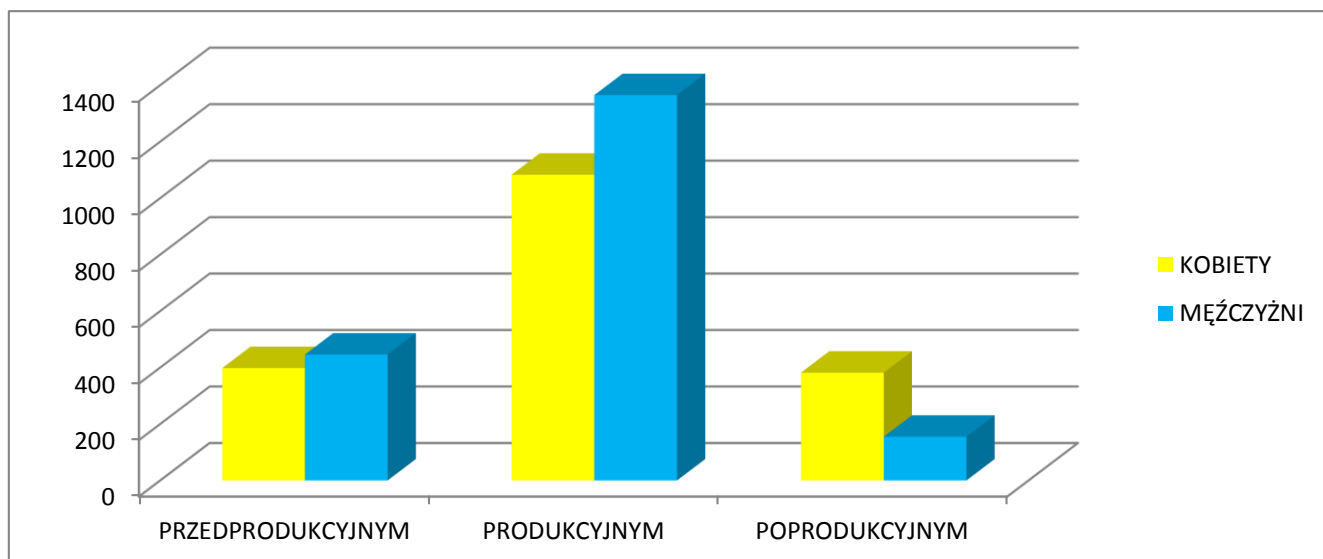
Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ilość mieszkańców nieznacznie zmalała. W populacji gminy istotne znaczenie ma struktura ludności w wieku produkcyjnym. I tak na koniec 2014 r. w gminie Brojce zamieszkiwało:

- \_ osób w wieku przedprodukcyjnym – 844, co stanowi 22% ogółu -7,2% w skali powiatu
- \_ osób w wieku produkcyjnym – 2448, co stanowi 64% ogółu- 6,1 % w skali powiatu
- \_ osób w wieku poprodukcyjnym- 537, co stanowi 14% ogółu-5,5% w skali powiatu

Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym - 64 % - jest bardzo istotny ze względu kształtowania się zasobów pracy. Korzystny jest również fakt, iż gminę Brojce zamieszkuje prawie dwukrotnie więcej osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Brojce na koniec roku 2014, należy stwierdzić, iż odbiegała ona od struktury demograficznej powiatu gryfickiego, województwa zachodniopomorskiego jak i całej Polski. W roku 2014 odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (Brojce 22; powiat 19; zachodniopomorskie 17,7; Polska 18,2) był znacznie wyższy od średniej w powiecie, województwie i kraju. Z kolei odsetek osób zarówno w wieku produkcyjnym ( Brojce 64; powiat 65; zachodniopomorskie 64,45; Polska 63,44) jak i poprodukcyjnym (Brojce 14 ; powiat 16; zachodniopomorskie 18; Polska 18,39) był niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju.

**Wykres Nr 2 Ludność gminy Brojce w przedziałach wiekowych i wg płci**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie – Bank Danych Lokalnych

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Brojce w roku 2014 była korzystna, co przejawiało się większą ilością osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku produkcyjnym.

**Tabela Nr 2 Liczba urodzeń i zgonów w latach 2010-2013**

Rok	Urodzenia	Zgony
2010	65	29
2011	44	36
2012	42	5
2013	45	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Przyrost naturalny to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie. Jak wynika z wyżej przedstawionych danych, w analizowanym okresie w Gminie Brojce odnotowano dodatni przyrost naturalny w poszczególnych latach. To bardzo pozytywne zjawisko, które w przyszłości może zaprocentować większą ilością osób w wieku produkcyjnym.

### 2.3 Sytuacja i tendencje gospodarcze w gminie, powiecie i województwie

Ze struktury terenu wyraźnie widać, że przeważają tereny użytkowane rolniczo i lasy. Jakość gleb jest dość zróżnicowana. Przeważają ziemie klasy III. Obszar gminy posiada zasoby wód powierzchniowych, nie mają one jednak znaczenie rekreacyjnego. Teren gminy ubogi jest w surowce mineralne. Występują piaski i żwiry eksploatowane głównie przez miejscową ludność na potrzeby własne.

Ze względu na wyraźną przewagę terenów użytkowanych rolniczo, warto zwrócić uwagę na lokalne rolnictwo gdyż jest ono w gminie Brojce jednym z głównych źródeł dochodów własnych. Przede wszystkim ma korzystną bazę produkcyjną. Wynika to ze stosunkowo dobrej jakości przestrzeni rolniczej. Ważnym atutem rolnictwa są przeprowadzone przekształcenia w strukturze agrarnej. Znacznie wzrósł przeciętny areal gospodarstw indywidualnych zbliżając się do 20 ha.

Obok rolnictwa indywidualnego zlokalizowanego na obszarach o lepszych warunkach produkcyjnych duży areał gruntów dawnych SHR-ów uprawiany jest w warunkach wielkoobszarowych. Jednak tylko około 10 % byłych gruntów państwowych przekazanych zostało nowym użytkownikom na własność. Część została wdzierżawiona, a reszta leży odłogiem.

Na koniec 2014 r. wielkość gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

**Tabela Nr 3 Ilość gospodarstw rolnych w gminie Brojce ze względu na powierzchnię**

ha	Ilość gospodarstw rolnych
1 - 2	39
2 - 3	26
3 - 5	21
5 - 7	11
7 - 10	25
10 - 15	29
15 – 20	16
20 - 30	18
30 - 50	17
50 - 100	20
Do 200	12
Do 300	4
Do 500	4
Do 1000	2
Pow. 1000	0

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych Urzędu Gminy w Brojcach*

Szczególnych problemów przysparza ogólnie niekorzystna sytuacja rolnictwa w całym kraju. Spadek opłacalności produkcji rolnej, ubóstwo ludności wiejskiej, pozostałości po przekształceniach państwowego sektora rolnego prowadzą do bardzo niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Wśród istotnych problemów gminnego rolnictwa należy wymienić rozdrobnioną strukturę agrarną i związane z tym nadmierne zatrudnienie w rolnictwie. Na koniec roku 2014 w gminie można było wyróżnić 244 gospodarstw rolnych.

Możliwości radykalnych zmian struktur rolnictwa w najbliższym czasie są niewielkie, gdyż są to procesy długotrwałe. Przyspieszyć je może pomyślna ogólna sytuacja gospodarcza. Zwiększa się wówczas skłonność rolników do inwestowania, z zakupem ziemi włącznie. Ponad to w okresach koniunktury gospodarczej zwiększa się zatrudnienie w pozarolniczych działach gospodarki. Mieszkańcy gminy Brojce mając alternatywę innej pracy, podejmują decyzję o rezygnacji z pracy w rolnictwie. Zwolniona ziemia może być wówczas przeznaczona na powiększenie istniejących gospodarstw, ale w rzeczywistości bywa odłogowana.

Bardzo ważnym potencjałem gminy Brojce jest dobry stan środowiska naturalnego. Gminne tereny są miejscem występowania zbiorowisk roślinności, gatunków roślin i zwierząt notowanych sporadycznie lub nie wykazywanych w innych częściach województwa, będących przedmiotem zainteresowania konwencji i przepisów Unii Europejskiej. Tereny gminy są mało przekształcone, posiadają atrakcyjne walory od warunków przyrodniczych i zasobów naturalnych począwszy na zasobach ludzkich i gotowości do pracy skończywszy. W związku z tym należałoby zwrócić uwagę

na możliwość uzyskania przez rolników dodatkowego źródła dochodów w postaci agroturystyki. Jest to możliwość interesująca pod warunkiem aktywizacji mieszkańców wsi w kierunku inwestowania w podniesienie standardu swoich domostw, ogólnej estetyki obejść oraz ogólnej edukacji w tym kierunku.

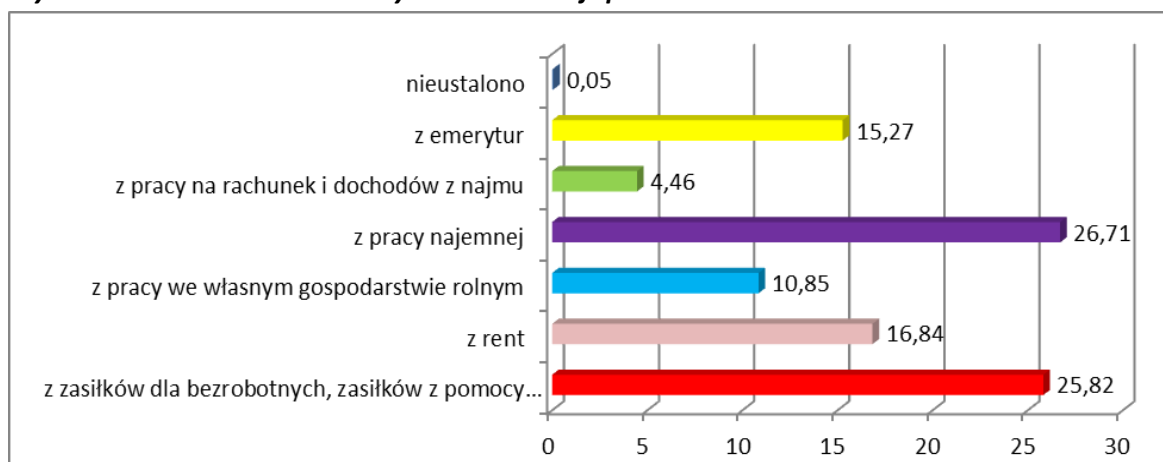
Ważnym elementem rozwijającej się gospodarki w gminie Brojce są własne, prywatne przedsiębiorstwa. Na koniec 2014 r. w gminie zarejestrowanych było 121 podmiotów gospodarczych w następujących dziedzinach:

- Działalność kulturalna-1
- Działalność usługowa wspomagająca chów i hodowlę zwierząt gospodarskich-2
- Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną- 1
- Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania-1
- Elektrownia wodna-1
- Handel artykułami użytkowymi-1
- Handel-sklepy -28 (sklepy-15, innych-13)
- Naprawa i konserwacja maszyn-1
- Naprawa i konserwacja statków i łodzi- 1
- Piekarnia-1
- Pozostała działalność usługowa- 2
- Praktyka lekarska-2
- Produkcja papieru-1
- Produkcja pozostałych wyrobów z drewna-1
- Produkcja wyrobów dla budownictwa z tworzyw sztucznych-1
- Produkcja wyrobów tartacznych- 5
- Przetwórstwo mleka i wyrób serów-1
- Sprzątanie powierzchni płaskich- 1
- Sprzedaż wysyłkowa przez internet-2
- Ubezpieczenia, kredyty-1
- Usługi administracyjne-2
- Usługi edukacyjne-1
- Usługi elektryczne-2
- Usługi fizjoterapeutyczne-1
- Usługi fryzjerskie-2
- Usługi kosmetyczne-1
- Usługi leśne-1
- Usługi ogólnobudowlane-34
- Usługi opiekuńcze-1
- Usługi pielęgniarstwa-4
- Usługi prawnicze-1
- Usługi stolarskie-1
- Usługi taksówkarskie- 1
- Usługi transportowe-6
- Usługi wulkanizacyjne-2
- Warsztaty samochodowe-4
- Werkowanie i podkuwanie koni-1
- Wydobywanie żwiru i piasku-1

Wiele osób łączy pracę na roli z innym zajęciem zarobkowym. Utrzymanie mieszkańcom dają również renty i emerytury oraz zasiłki dla bezrobotnych i zasiłki z pomocy społecznej. Ponad 20 % mieszkańców gminy utrzymuje się z pracy najemnej. Dużo osób znalazło zatrudnienie poza granicami gminy, w pobliskich Gryficach, Trzebiatowie i innych większych miejscowościach.

Poniżej struktura głównych dochodów mieszkańców gminy.

**Wykres Nr 3 Główne źródła utrzymania lokalnej społeczności**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011

#### 2.4 Sytuacja i tendencje na lokalnym rynku pracy

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- ❑ dezintegracji rodziny,
- ❑ zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- ❑ zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorców, a w konsekwencji dziedziczenia bezrobocia i bierności zawodowej.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost liczby zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza

również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania dysfunkcyjne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”.

Dane odnośnie zmian w zakresie stanu bezrobocia przedstawiono w oparciu o informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Gryficach. Należy zwrócić uwagę na powszechnie spotykane nieporozumienia dotyczące tzw. stopy bezrobocia. W rzeczywistości podaje się wysokość dwóch różnych wielkości – stopy bezrobocia lub wskaźnika bezrobocia. Stopa bezrobocia przedstawia wyrażony w % stosunek liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo (pracujących); natomiast wskaźnik bezrobocia przedstawia stosunek bezrobotnych do całkowitej liczby zamieszkujących określony teren. Siłą rzeczy stopa bezrobocia wyliczona dla danego terenu jest zawsze większa, niż wskaźnik bezrobocia. Często jednak podawana jest (np. poprzez media) liczbowa wartość wskaźnika bezrobocia, a nazywa się to stopą bezrobocia. Oczywiście wysokość wskaźnika bezrobocia lepiej charakteryzuje skalę zjawiska bezrobocia, wiążąc je z rynkiem pracy, a nie ze strukturą wiekową mieszkańców. Powiatowy Urząd Pracy wylicza wysokość wskaźnika bezrobocia dla poszczególnych gmin i całego powiatu, natomiast stopa bezrobocia przedstawiana jest tylko w skali powiatu.

W 2014 roku na terenie Gminy Brojce odnotowano mniej osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy w stosunku do lat ubiegłych. Warto podkreślić tutaj fakt, iż sytuacja ta związana jest z polityką Powiatowego Urzędu Pracy stosowaną wobec osób bezrobotnych zarejestrowanych.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryficach na koniec 2014 r. w gminie Brojce pozostawało zarejestrowanych 313 bezrobotnych (160 kobiet), w tym z prawem do zasiłku 51 osób.

Szczegółowa analizę struktury bezrobotnych w latach 2010-2014 w Gminie Brojce przedstawiono poniżej.

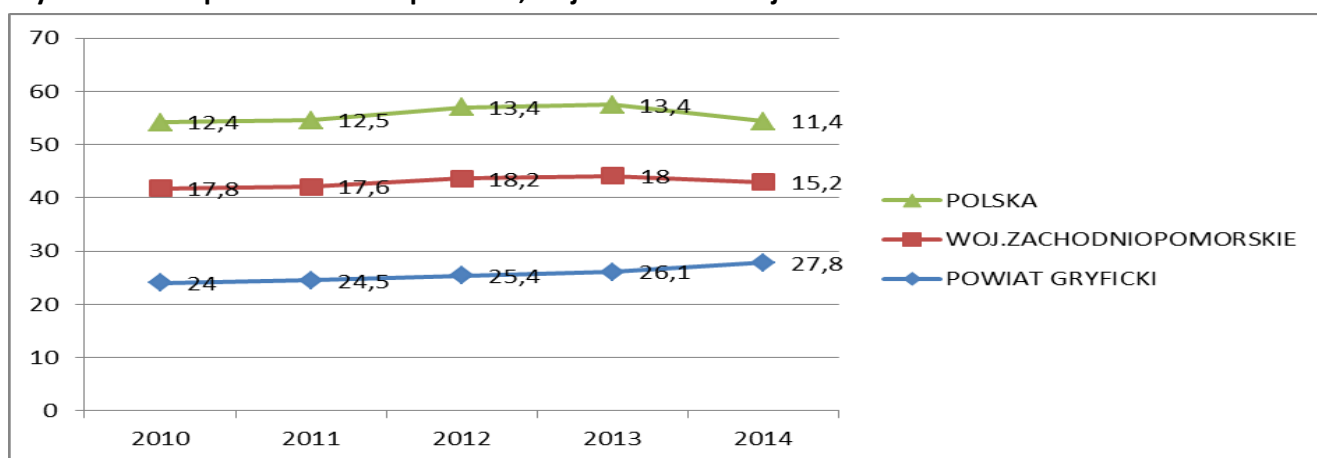
**Tabela Nr 4 Struktura bezrobocia w gminie Brojce w latach 2010-2014**

ROK	Liczba bezrobotnych		W tym z prawem do zasiłku	
	Ogółem	Kobiet	Ogółem	Kobiet
2010	456	228	72	30
2011	453	225	84	37
2012	425	214	78	46
2013	347	165	89	39
2014	313	160	51	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryficach

Stopa bezrobocia w powiecie gryfickim na koniec 2014 roku wyniosła 11,4% w stosunku do mieszkańców aktywnych zawodowo i była podobna jak w 2013 roku.

**Wykres Nr 4 Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i kraju w latach 2010-2014**

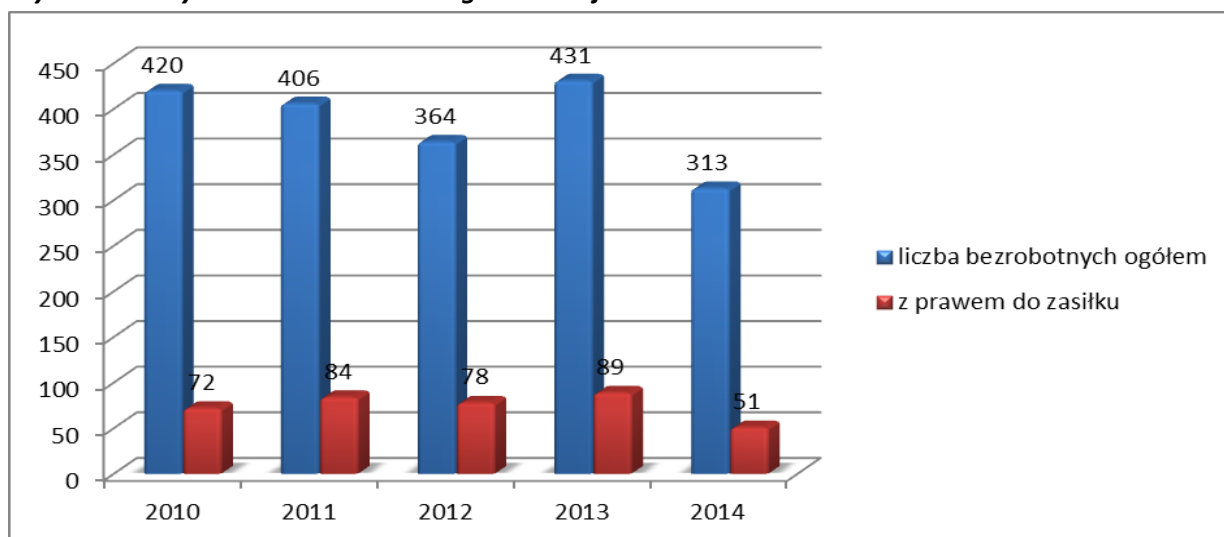


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2010-2014 powiat gryficki, do którego należy gmina Brojce, charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Dla porównania w latach ubiegłych liczba bezrobotnych przedstawiała się następująco:

**Wykres Nr 5 Dynamika bezrobocia w gminie Brojce w latach 2010-2014**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Gryficach

Tendencje są wyraźnie spadkowe. Podobnie jak na poziomie powiatu, województwa i całego kraju zauważalne jest zmieszanie się liczby bezrobotnych. Niepokojący jest jednak fakt iż powiat gryficki, w tym gmina Brojce, znacznie przewyższa średnie krajowe statystyki dotyczące bezrobocia co plasuje go w czołówce gmin obarczonych tym problemem. W gminie Brojce wskaźniki dotyczące bezrobocia są jeszcze wyższe, co widoczne jest np. po przeanalizowaniu poniższych danych za 2014r.

**Tabela Nr 5 Liczba bezrobotnych i wskaźnik bezrobocia – Gmina Brojce, rok 2014**

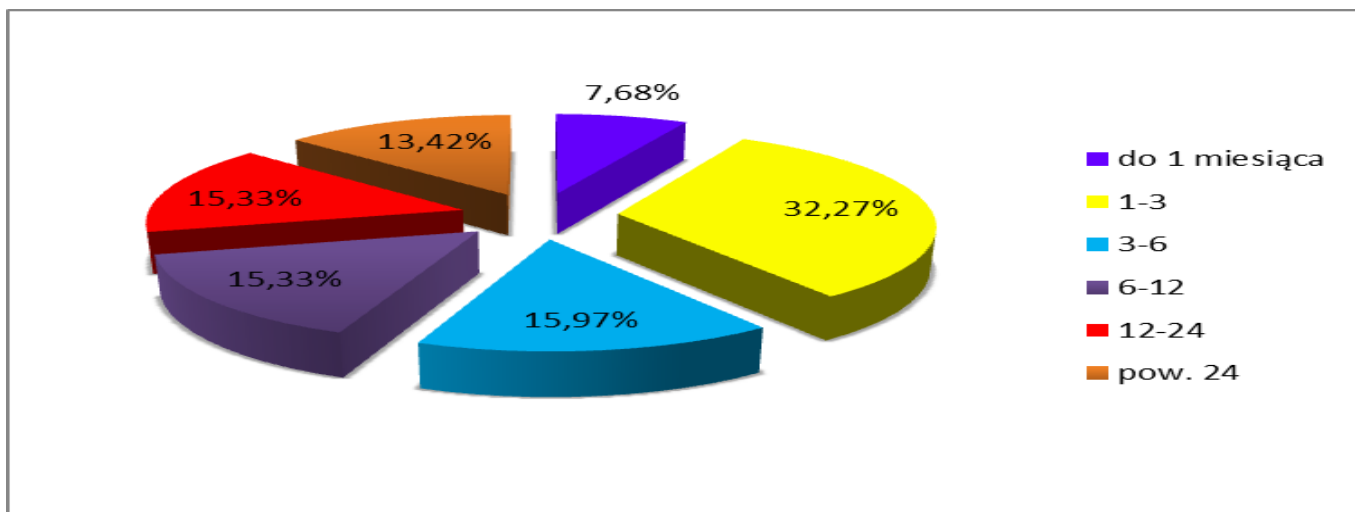
Miesiąc	Liczba bezrobotnych		Wskaźnik bezrobocia (%)	
	Ogółem	Kobiet	Gmina Brojce	Powiat ogółem
Styczeń	456	228	18,4%	14,3%
Luty	453	225	18,3%	13,8%
Marzec	425	214	17,2%	13,2%
Kwiecień	347	165	14,00%	11,7%
Maj	332	158	13,6%	10,8%
Czerwiec	305	142	12,5%	9,8%
Lipiec	277	123	11,3%	9,0%
Sierpień	273	124	11,2%	9,0%
Wrzesień	282	132	11,5%	9,5%
Październik	282	140	11,5%	10,6%
Listopad	327	174	13,4%	11,1%
Grudzień	313	160	12,8%	11,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Niższa w miesiącach letnich a wyższa w miesiącach zimowych liczba bezrobotnych związana jest z powrotem do rejestru osób bezrobotnych zatrudnionych przy pracach sezonowych (np. w budownictwie, turystyce, gastronomii) oraz osób, które w poprzednich miesiącach objęte były aktywnymi formami wsparcia, a po ich zakończeniu wróciły do ewidencji.



**Wykres Nr 6 Bezrobotni w Gminie Brojce wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach na koniec 2014 r.**

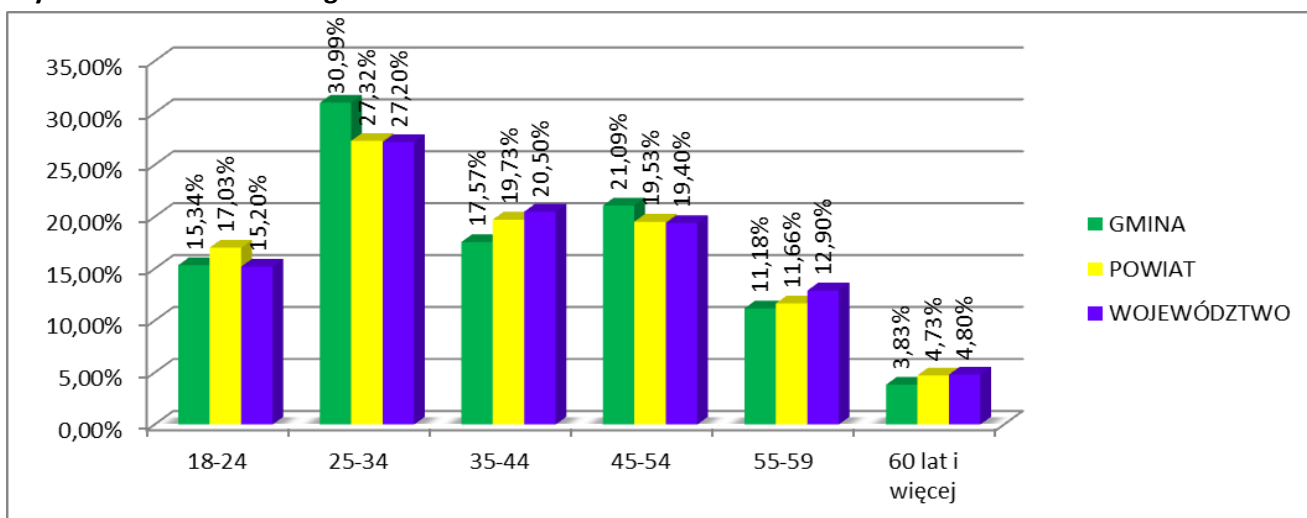


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych PUP Gryfice

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania bez zatrudnienia, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2014 roku stanowili najliczniejszą grupę wśród osób pozostających bez pracy, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, projekty skierowane na reintegrację tych osób, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

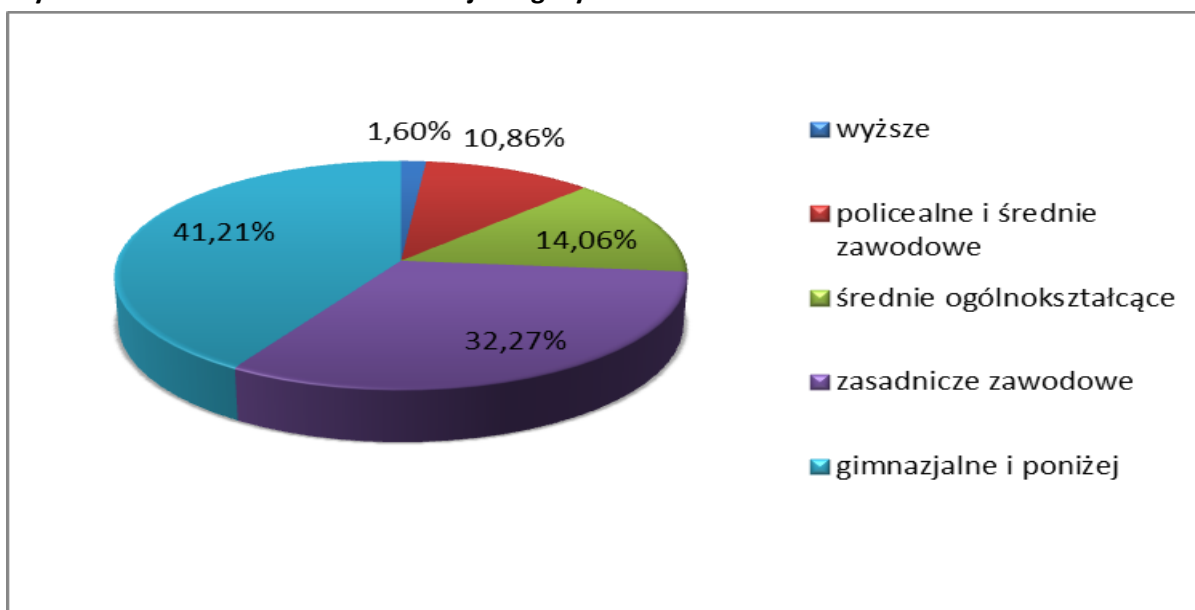
Z końcem 2014 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych lub kończących szkoły. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoi grupa osób starszych - przed 54 rokiem życia posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

**Wykres Nr 7 Bezrobotni wg wieku na koniec 2014 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

**Wykres Nr 8 Bezrobotni w Gminie Brojce wg wykształcenia na koniec 2014 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych PUP Gryfice

Z końcem 2014 roku zdecydowanie najlepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

W odpowiedzi na tak duże bezrobocie w naszej Gminie, Powiatowy Urząd Pracy w Gryficach udziela pomocy osobom pozostającym bez pracy poprzez realizację celów polityki społecznej w zakresie tworzenia miejsc pracy i ograniczenia bezrobocia, w szczególności poprzez: prace interwencyjne, staże, zatrudnienie wspierane, prace społecznie użyteczne, refundację wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia bezrobotnych, roboty publiczne i inne.

Sytuacja klientów pomocy społecznej, którzy borykają się z problemem bezrobocia jest na bieżąco monitorowana przez pracowników socjalnych. Oprócz całego wachlarza pomocy finansowej i rzeczowej osoby te mogą skorzystać również z prac społecznie użytecznych.

## 2.5 Sytuacja edukacyjna

Na terenie Gminy Brojce funkcjonuje jedna szkoła podstawowa ze szkołą filialną oraz gimnazjum. W roku szkolnym 2014/2015 do szkoły podstawowej uczęszcza 274 dzieci, do gimnazjum 107. Przy szkole podstawowej znajduje się oddział przedszkolny.

**Tabela Nr 6 Podstawowe dane o sytuacji edukacyjnej gminy Brojce**

EDUKACJA	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2	3	3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	35	75	99	59
Szkoły podstawowe	2	2	2	2

<b>Uczniowie szkół podstawowych</b>	<b>267</b>	<b>271</b>	<b>260</b>	<b>274</b>
<b>Szkoły gimnazjalne</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
<b>Uczniowie szkół gimnazjalnych</b>	<b>124</b>	<b>98</b>	<b>107</b>	<b>107</b>
<b>Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach:</b>				
<b>podstawowych</b>	<b>19</b>	<b>18</b>	<b>19</b>	<b>18</b>
<b>gimnazjalnych</b>	<b>21</b>	<b>16</b>	<b>18</b>	<b>18</b>

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014

Stan techniczny budynków szkolnych jest dobry. Szkoły są dobrze wyposażone w sprzęt komputerowy, posiadają pracownię językową, salę gimnastyczną, zatrudniony jest pedagog szkolny. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe m.in. zajęcia wokalnno-taneczne, plastyczne, sportowe, a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze. W stołówce szkolnej dzieci mają zapewnione ciepłe posiłki finansowane z budżetu gminy i budżetu państwa. W każdej ze szkół pracuje wykwalifikowana kadra nauczycieli. Dzieci niepełnosprawne dowożone są do specjalistycznej placówki opiekuńczo – wychowawczej w Gryficach.

Nauczanie w gminnych szkołach odbywa się poprzez następujące formy:

- nauczanie integrujące oznacza, że uczeń bierze udział we wszystkich lekcjach i realizuje program szkoły masowej z ewentualnymi modyfikacjami; zajęcia korekcyjno- kompensacyjne.
- nauczanie indywidualne oznacza, że uczeń bierze udział tylko w niektórych lekcjach i realizuje program nauczania szkoły masowej lub specjalnej w trybie nauczania indywidualnego, poza klasą szkolną; zajęcia korekcyjno-kompensacyjne

Najbliższe szkoły średnie znajdują się w Gryficach, Trzebiatowie, Płotach.

Zastanawiając się nad problemem, w jaki sposób szkoła może przyczynić się do poprawy sytuacji uczniów swoich szkół, pedagodzy wskazywali, iż należy m.in. prowadzić działania profilaktyczne, uatrakcyjnić ofertę spędzania czasu wolnego, zwiększyć nakłady finansowe na zajęcia poza lekcyjne i wyposażenie szkół, prowadzić zajęcia o charakterze terapeutycznym dla uczniów z problemami wychowawczymi oraz zacieśniać współpracę z placówkami specjalistycznymi (np. Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Policją, Strażą Pożarną, PCK) w celu lepszego diagnozowania problemów, rozpoznawania trudnych sytuacji społecznych i skutecznego niesienia pomocy potrzebującym.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy i otaczającej go rzeczywistości. Dlatego gmina Brojce bardzo dba o poziom edukacji i wykształcenia tutejszej ludności. Jednym z głównych celów strategicznych przyjętych w Strategii rozwoju Gminy Brojce do 2025 jest wzrost jakości nauczania min. poprzez podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej oraz kluczowych umiejętności uczniów.

**Tabela Nr 7 Ludność w wieku 13 lat i więcej według. poziomu wykształcenia i grup wieku**

Grypy wieku	Ogółem	Poziom wykształcenia							
		Wyższe	policealne	Średnie ogólnokształcące	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	nieukończone i bez wykształcenia	nieustalony
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<b>Ogółem</b>	<b>3019</b>	<b>90</b>	<b>36</b>	<b>161</b>	<b>275</b>	<b>910</b>	<b>1369</b>	<b>161</b>	<b>17</b>
19 lat i mniej	505	-	-	15	9	48	385	47	1
20 – 29	591	26	19	98	85	247	108	5	3
30 – 39	440	19	5	19	49	218	118	6	6
40 – 49	608	20	5	14	89	271	206	-	1
50 – 59	373	16	5	8	24	105	208	4	3
60 – 64	118	8	-	-	9	12	80	6	1
65 lat i więcej	384	-	-	6	10	9	264	91	2
<b>MĘŻCZYŹNI</b>	<b>1547</b>	<b>42</b>	<b>7</b>	<b>69</b>	<b>112</b>	<b>596</b>	<b>659</b>	<b>51</b>	<b>11</b>
<b>KOBIETY</b>	<b>1472</b>	<b>48</b>	<b>29</b>	<b>92</b>	<b>163</b>	<b>314</b>	<b>710</b>	<b>110</b>	<b>6</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy w wieku od 13 lat i więcej (ostatnie dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2002) zauważa się przewagę osób z wykształceniem ukończonym podstawowym (43,35%) oraz zasadniczym zawodowym (30,14%). Wynika to z niższego poziomu wykształcenia osób starszych oraz z zapotrzebowania na pracowników z określonym wykształceniem na terenach wiejskich. Największe szanse zatrudnienia na terenie gminy mają osoby przy prostych pracach fizycznych oraz wykwalifikowani fachowcy np. budowlańcy, elektrycy, spawacze, ślusarze, stolarze, mechanicy samochodowi. Korzystnym zjawiskiem jest coraz lepsze wykształcenie ludzi młodych przed 30 rokiem życia. Podejmują naukę w szkołach średnich ogólnokształcących bądź zawodowych, kończą studia wyższe. Wynikać to może pośrednio z podwyższającego się standardu życia rodzin, coraz więcej rodziców stać nałożenia na naukę dla dzieci, a także z coraz większej liczby szkół średnich i wyższych oferujących naukę na atrakcyjnych kierunkach zapewniających uzyskanie zatrudnienia w przyszłości. Ważnym elementem jest podwyższanie świadomości społeczności lokalnej i traktowanie wykształcenia jako niezbędnego do uzyskania satysfakcjonującej pracy w przyszłości.

## 2.6 Stan opieki zdrowotnej

Na sytuację zdrowotną mieszkańców spośród wielu czynników ważną rolę odgrywa również dostęp do opieki medycznej. Opieka zdrowotna w gminie Brojce realizowana jest przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Medycyny Rodzinnej POD BUKAMI S.C. Przychodnia czynna jest w dni powszechnie; zakres usług medycznych prowadzony jest na poziomie podstawowym - są to działania profilaktyczne, diagnostyczne, leczenie schorzeń

podstawowych i chorób towarzyszących. Przyjmuje lekarz rodzinny, pediatra, stomatolog oraz w wyznaczone dni chirurg, ginekolog, ortopeda. W ośrodku pracują dwie pielęgniarki w tym jedna środowiskowa.

Ze stacjonarnej opieki i z badań specjalistycznych mieszkańcy gminy większości korzystają w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej Zachodniopomorskiego Szpitala w Gryficach.

Świadczenia realizowane przez w/w szpital to:

1. Udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia ludności oraz promocja zdrowia.
2. Zadania SPZZOZ Gryfice realizowane są poprzez:
  - badania i porady lekarskie,
  - leczenie,
  - rehabilitację leczniczą,
  - opiekę nad kobietą ciężarną oraz noworodkiem,
  - opiekę nad zdrowym dzieckiem,
  - zapobieganie powstawaniu urazów i chorób przez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne,
  - badania diagnostyczne i analitykę medyczną,
  - pielęgnację chorych i niepełnosprawnych oraz opiekę nad nimi,
  - czynności techniczne z zakresu protetyki stomatologicznej i ortodoncji,
  - opiekę paliatywną,
  - orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia,
  - czynności z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
3. Podstawowym zadaniem SPZZOZ Gryfice jest zapewnienie wszechstronnych świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowym i specjalistycznym ogółowi ludności zamieszkałej na obszarze danego obwodu zapobiegawczo-leczniczego oraz pracownikom SPZZOZ Gryfice, dzieciom uczęszczającym do żłobków i przedszkoli, dzieciom i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz przebywającej w zakładach wychowawczych i internatach.
4. SPZZOZ Gryfice w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i promocją zdrowia może prowadzić badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe.
5. SPZZOZ Gryfice może prowadzić działalność mającą na celu kształcenie osób przygotowujących się do wykonywania zawodu medycznego lub wykonujących zawód medyczny.

## **2.7 Charakterystyka życia kulturalnego**

Gmina Brojce z racji swojego położenia oddalona jest od większych aglomeracji oferujących bogatą ofertę kulturalną. Na terenie gminy najważniejszą działalność w zakresie upowszechniania kultury prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna. W tym zakresie prowadzonych jest szereg zadań tworzących, upowszechniających i chroniących kulturę poprzez:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- rozpoznania, rozbudzania i zaspokajania potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych.

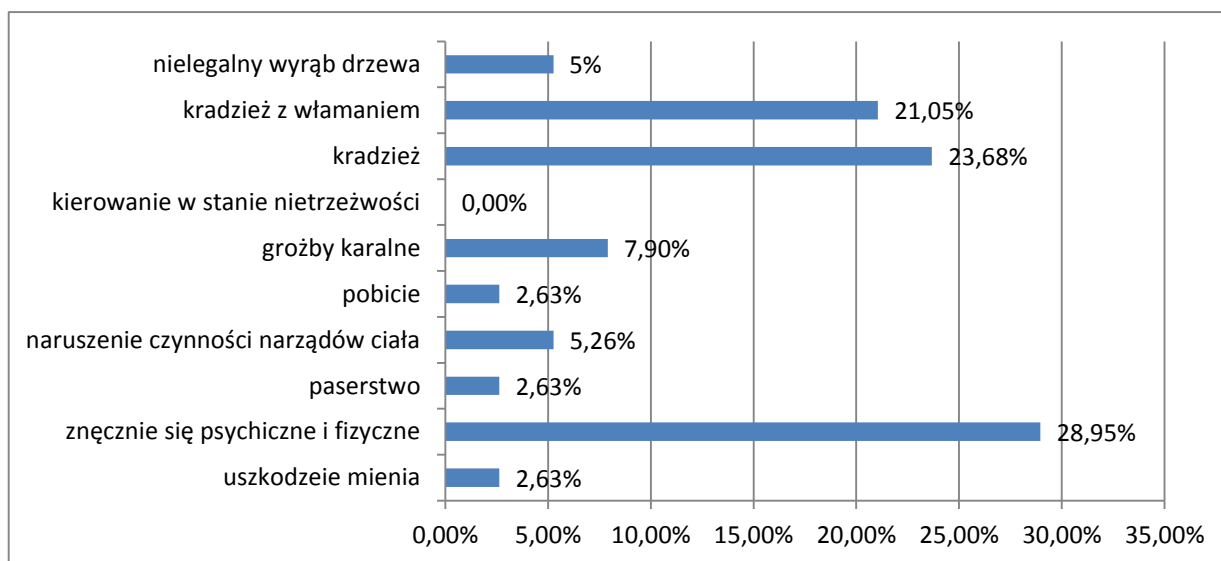
Duże znaczenie w gminie ma również działalność Koła Gospodyń Wiejskich i jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.

## 2.8 Stan bezpieczeństwa

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Brojce.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2014 roku wynika, iż na terenie gminy Brojce wszczęto łącznie 38 postępowań przygotowawczych, część z nich umorzono wobec niewykrycia sprawców oraz wobec braku znamion przestępstwa lub też umorzono w inny sposób.

**Wykres Nr 9 Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w roku 2014 na terenie gminy Brojce**



*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Gryficach.*

W Brojciech znajduje się Zespół Dzielnicowych, w którym pracuje dwóch policjantów, komórka ta podlega pod Komendę Powiatową Policji w Gryficach.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem w roku 2014 były kradzieże (45%) gdzie połowa z nich połączona była z włamaniem; prowadzono również trzy postępowania dotyczące kradzieży energii elektrycznej. Na drugim miejscu znalazło się znęcanie psychiczne i fizyczne (29% - 11 czynów).

Jeżeli chodzi o kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości nie odnotowano żadnych przestępstw w roku 2014 na terenie Gminy Brojce. Jest to spowodowane zmianą przepisów, na podstawie których kierowanie w stanie nietrzeźwości do pewnego poziomu alkoholu we krwi nie jest przestępstwem lecz wykroczeniem.

## 2.9 Kwestia uzależnień

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

**Tabela Nr 8 Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych**

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. miesz.	W mieście 25 tys. miesz.	W gminie 10 tys. miesz.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

*Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.*

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 325 rodzin objętych pomocą społeczną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Brojcach w 2014 roku, znaczący odsetek osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło właśnie problemem alkoholowym.

Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu

życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a także podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjmowany jest rokrocznie, zatwierdzany uchwałą rady Gminy.

Do głównych zadań Gminnego Programu w zakresie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy:

- zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych poprzez edukację młodzieży,
- działania w kierunku ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- działania w kierunku stabilności i bezpieczeństwa w rodzinie,
- współpraca z instytucjami wspierającymi działania w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
- szkolenie przedstawicieli innych grup zawodowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (nauczyciele, lekarze),
- współpraca z pełnomocnikiem ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Pełnomocnikiem d/s Rodziny w Szczecinie.

Bardzo ważną sprawą jest dostępność alkoholu, ponieważ stanowi ona jeden z głównych czynników warunkujących poziom średniego spożycia alkoholu w populacji.

Składa się na nią wiele elementów:

- relacja między ceną alkoholu a dochodami ludności,
- liczba oraz godziny otwarcia punktów sprzedaży alkoholu,
- przepisy prawne regulujące sprzedaż oraz konsumpcję alkoholu,
- warunki ekonomiczne,
- możliwości w zakresie swobodnego konkurowania na rynku,

Na terenie gminy prowadzi działalność 25 punktów sprzedaży napojów alkoholowych w tym:

- do 4,5% oraz piwo 25 punktów sprzedaży
- od 4,5% do 18% 25 punktów sprzedaży
- powyżej 18% 5 punktów

W 2014 roku nie zanotowano żadnego przypadku cofnięcia zezwolenia za sprzedaż napojów alkoholowych.

W dwóch szkołach podstawowych i gimnazjum na terenie gminy jest realizowany szkolny program profilaktyczny. W realizacji programu uczestniczyło 260 uczniów szkół podstawowych i 107 uczniów gimnazjum. Realizację szkolnego programu profilaktycznego w szkołach prowadziło 15 nauczycieli.

Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2014 roku wykorzystwała na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych 32.253,00 zł środków finansowych. Na realizację gminnego programu w 2015 roku zaplanowano środki finansowe w wysokości 28.000 zł i 2000 zł na działalność związaną z przeciwdziałaniem narkomanii.

Od lutego 2014r., przy Ośrodku Pomocy Społecznej i Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym w Brojcach funkcjonuje Punkt Informacyjno – Konsultacyjny (PIK) w ramach którego dyżury pełnią specjaliści: psycholog, prawnik oraz terapeuta ds. pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz ofiarom przemocy.

PIK prowadzi działalność skierowaną szczególnie do osób:



- będących w różnych sytuacjach kryzysowych (utrata pracy, rozwód, separacja, choroba, śmierć bliskiej osoby, konflikty, niepowodzenia, zmiany i trudne życiowe decyzje)
- młodych i dorosłych przeżywających problemy emocjonalne i rodzinne oraz dorosłych zmagających się z problemami w związku
- nadużywających alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, szukających i potrzebujących wsparcia, motywacji do podjęcia leczenia oraz wskazania miejsca, gdzie można podjąć terapię
- cierpiących z powodu nadużywania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych przez bliską osobę
- doświadczających przemocy w rodzinie
- szukających pomocy i wsparcia psychologicznego, prawnego w skutecznym zatrzymaniu zjawiska przemocy oraz uruchomieniu działań interwencyjnych i wskazania instytucji, które zajmują się dalszym etapem pomocy
- stosujących przemoc wobec swoich bliskich
- chcących zmienić swoje postępowanie
- szukających wsparcia w tym zakresie oraz instytucji i miejsc, w których realizowane są programy, warsztaty, grupy korekcyjne.

W ramach Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego Ośrodek Pomocy Społecznej w Brojcach oferuje wstępną informację i edukację na temat metod, form pomocy oraz możliwości podjęcia leczenia uzależnienia, współuzależnienia i przeciwdziałania przemocy domowej. Wszelka pomoc przez naszych specjalistów świadczona jest bezpłatnie.

Na terenie gminy nie działają żadne kluby abstynenckie.

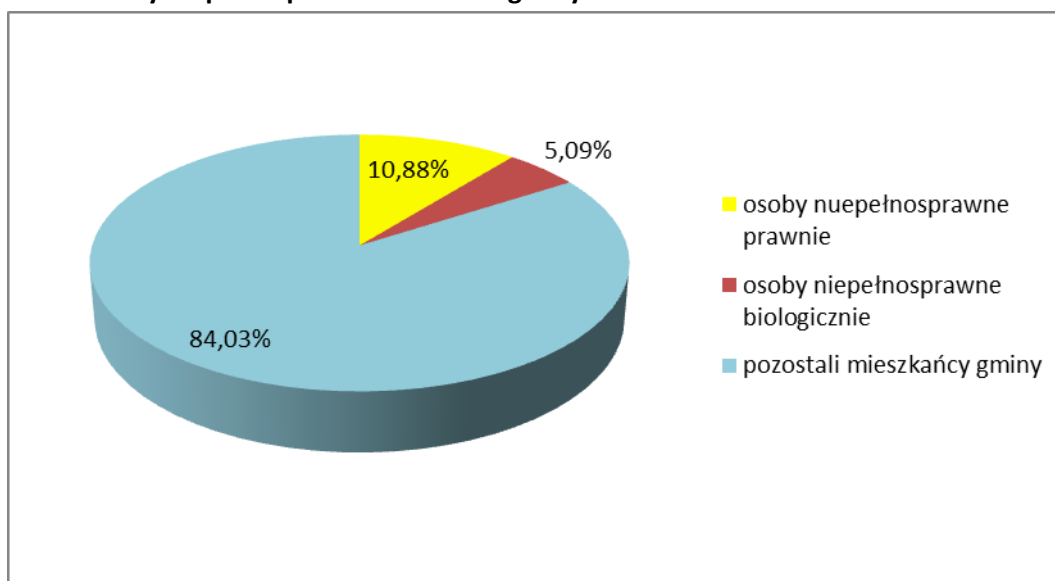
## **2.10 Kwestia osób niepełnosprawnych**

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO): „Osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne”.

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Diagnoza tej grupy jest bardzo trudna, ponieważ brak jest pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji. Osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności nie mogą w pełni korzystać z dobrodziejstw życia społecznego z powodu barier architektonicznych i społecznych.

**Wykres Nr 10 Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2011 r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011

W roku 2011 w gminie Brojce zamieszkiwało 614 osób niepełnosprawnych (w tym 284 mężczyzn i 330 kobiet), co stanowiło 15,97% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządów wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

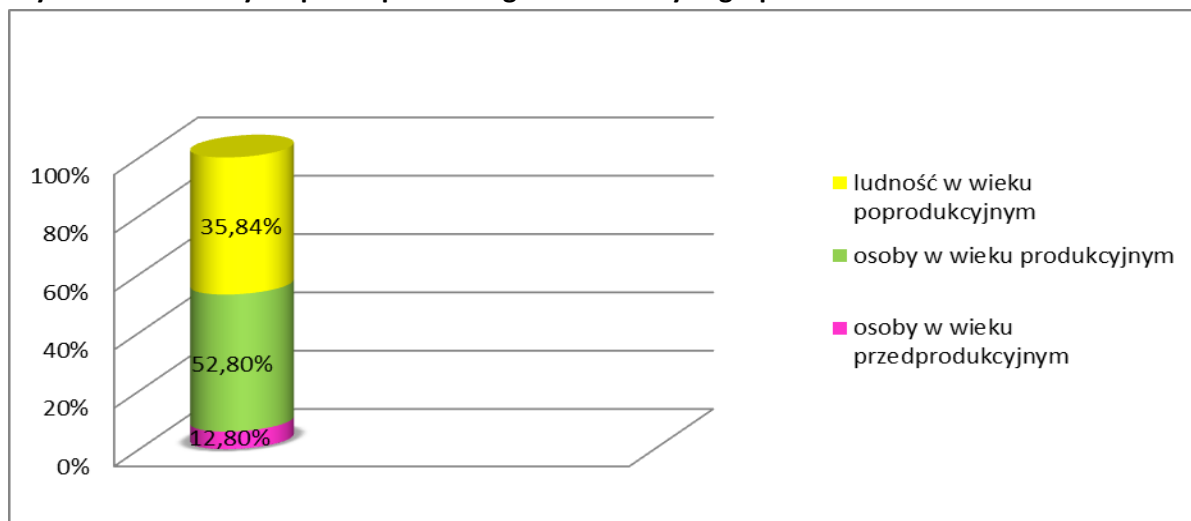
Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. około 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet.

W 2013 roku dla 57,9% osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Brojce w wieku produkcyjnym renta z tytułu niezdolności do pracy była głównym źródłem utrzymania. Emerytura była takim źródłem dla 5,0%, zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie przedemerytalne i inne świadczenia społeczne – dla 15,5%. Głównie z pracy utrzymywało się 23,0% osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w tym 17,1% z pracy najemnej, podczas gdy pozostali pracowali we własnym gospodarstwie rolnym bądź na własny rachunek poza rolnictwem indywidualnym. Na inne niezarobkowe źródło utrzymania wskazało 1,6% zaś 6,6% osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym pozostawało na utrzymaniu innych osób.

Chociaż osoby niepełnosprawne są niestety wciąż znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne, to w ciągu ostatnich lat obserwowano stopniowy wzrost udziału osób niepełnosprawnych z co najmniej średnim poziomem wykształcenia - do 35,5% w 2013 roku, a wśród osób w wieku produkcyjnym do 34,4%. W 2013 roku wzrósł też udział osób niepełnosprawnych posiadających wyższe wykształcenie - do 7,7%, a wśród osób w wieku

produkcyjnym – do 9,1%. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 31,7% osób niepełnosprawnych (wśród osób w wieku produkcyjnym – 40,9%).

**Wykres Nr 11 Osoby niepełnosprawne wg ekonomicznych grup wieku w 2011r.**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

### **2.11 Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych**

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

W gminie Brojce do takich zasobów można zaliczyć: Ośrodek Pomocy Społecznej oraz dwa stowarzyszenia – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Brojeckiej i Ludowy Uczniowski Klub Sportowy.

**Tabela Nr 9 Instytucje oferujące pomoc i wsparcie na terenie gminy Brojce**

<b>Lp</b>	<b>Nazwa</b>	<b>Adres</b>	<b>Zakres działania</b>	<b>Kategorie klienta</b>
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Ul. Długa 48 72 – 304 Brojce	Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.	Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Brojeckiej	Ul. Długa 48 72 – 304 Brojce	Celem Stowarzyszenia jest działalność społecznie użyteczna w sferze zadań publicznych między innymi w zakresie : podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; wspierania i kreowania społeczno-kulturalnych inicjatyw wiejskich, gminnych i regionalnych mających służyć dzieciom, młodzieży oraz całej społeczności lokalnej; pomocy materialnej, technicznej i merytorycznej w zdobyciu wykształcenia na poziomie szkół podstawowych, gimnazjów, średnich i wyższych; krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; upowszechniania kultury fizycznej i sportu; rozwijanie i propagowanie idei oraz podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym; działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.	Mieszkańcy gminy
3.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy	Ul. Długa 19 72 – 304 Brojce	planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz przy pomocy organizacyjnej i materialnej rodziców i	Mieszkańcy gminy, w szczególności dzieci i młodzież

			<p>sympatyków Klubu;</p> <p>angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych;</p> <p>uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim</p> <p>organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej;</p> <p>organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych;</p> <p>organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego;</p> <p>- kształtowanie pozostałych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu,</p>	
4.	Ochotnicza Straż Pożarna	5 jednostek na terenie gminy: Brojce, Dargosław, Darzewo, Kiełpino, Tąpadły	<p>Celem działalności Ochotniczej Straży Pożarnej jest:</p> <p>prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami,</p> <p>branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.</p> <p>informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.</p> <p>rozwijanie wśród członków Ochotniczej Straży Pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno - oświatowej i rozrywkowej.</p> <p>uczestniczenie i reprezentowanie OSP w organach samorządowych i przedstawicielskich.</p> <p>wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz statutu.</p> <p>Wymienione powyżej zadania i cele Ochotnicza Straż Pożarna realizuje przez:</p> <p>organizowanie zespołów do prowadzenia kontroli stanu ochrony przeciwpożarowej w miejscowości własnej i pomocy wzajemnej.</p>	Mieszkańcy gminy Brojce i sąsiednich gmin

			<p>Organizowanie spośród swoich członków pododdziałów pożarniczych.</p> <p>przedstawianie organom władzy samorządowej i administracji rządowej wniosków w sprawach ochrony przeciwpożarowej.</p> <p>prowadzenie podstawowego szkolenia pożarniczego członków OSP i współdziałanie z Państwową Strażą Pożarną w organizowaniu szkolenia funkcyjnych OSP.</p> <p>organizowanie młodzieżowych i kobiecych drużyn pożarniczych.</p> <p>organizowanie zawodów sportowych i imprez propagujących kulturę fizyczną.</p> <p>prowadzenie innych form działalności mających na celu wykonanie zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej i statutu.</p>	
--	--	--	--	--

## 2.12 Stan i możliwości pomocy społecznej w Gminie Brojce

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2.1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;

15. kłęski żywiółowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Brojce odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego

**Tabela Nr 10 Wydatki na Pomoc Społeczną w latach 2012-2014(w zł)**

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
<b>WYDATKI</b>	<b>1 472 080,40</b>	<b>1 450 094,89</b>	<b>1 708 330,55</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Brojcach

W tabeli przedstawiono wysokość wydatków poniesionych na pomoc społeczną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Brojcach w latach 2012-2014 uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy oraz kwoty wydatków na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa. Zmiana wysokości tych wydatków z roku na rok wynikać może ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa.

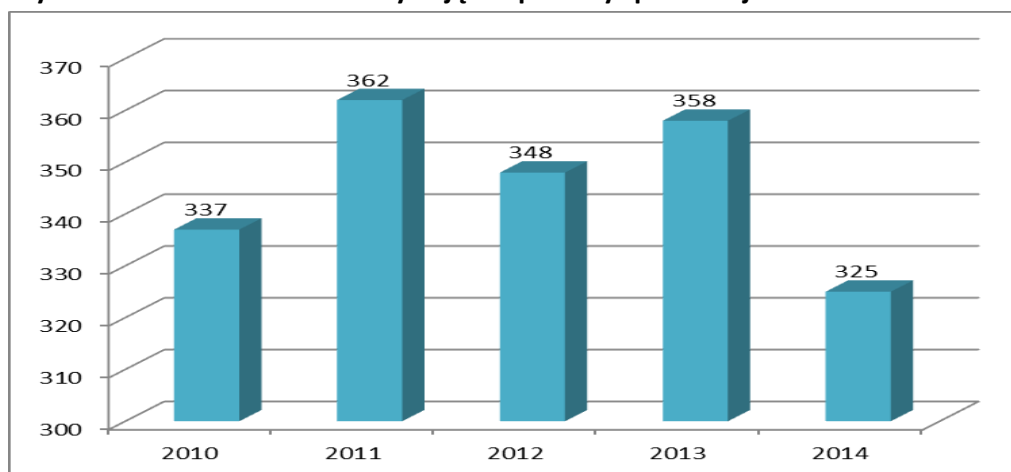
Świadczenia pieniężne są najczęstszą formą pomocy. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję OPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

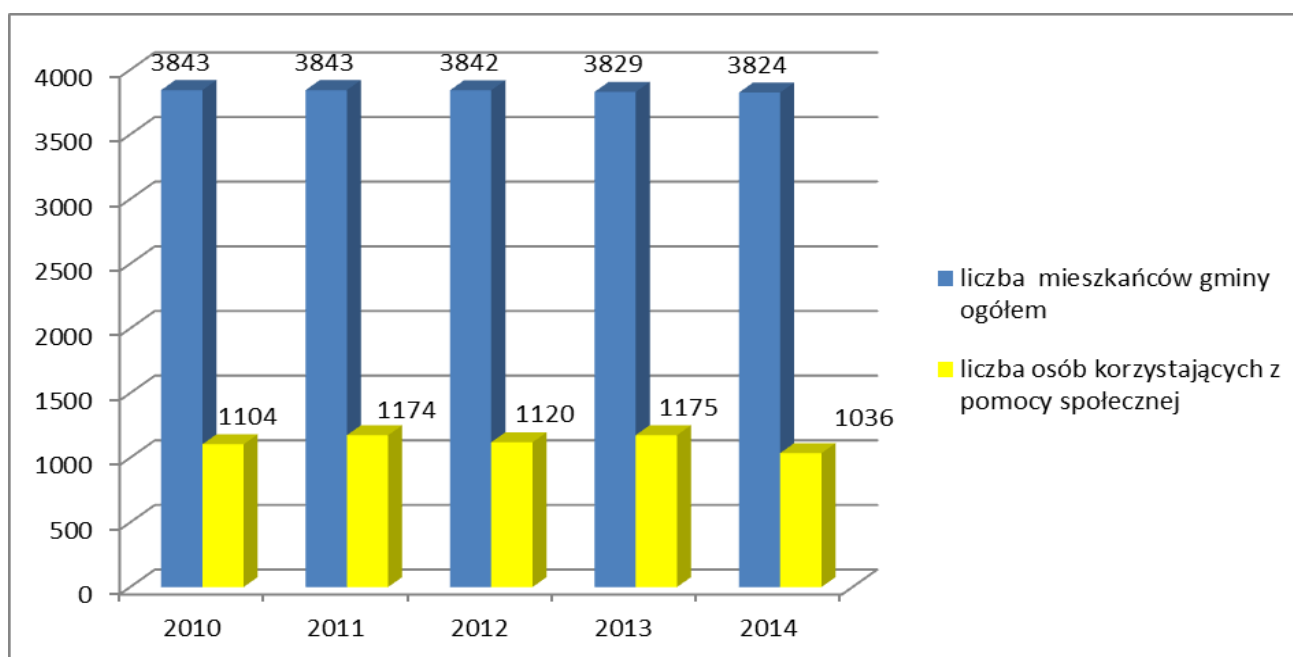
Ośrodek Pomocy Społecznej w Brojcach swym działaniem obejmuje rodziny i osoby będące w trudnej sytuacji materialnej, zdrowotnej i rodzinnej. W związku ze zmianami społecznymi i problemami z tego wynikającymi wchodzi do systemu pomocy społecznej coraz to nowe kategorie klientów. Poniżej przedstawione są wykresy obrazujące liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz liczbę osób korzystających z pomocy społecznej.

**Wykres Nr 12 Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej w latach 2010-2014**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Brojcach

**Wykres Nr 13 Liczba osób korzystających z opieki społecznej w stosunku do liczby mieszkańców ogółem**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i OPS w Brojcach

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Od 1 października 2012 roku kryterium to wynosi 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 477 zł) i 456 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 351 zł).

Spośród 3.824 mieszkańców gminy, 1.036 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2014. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Stanowi to 27,10% ogółu mieszkańców gminy.



Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2014 roku OPS w Brojcie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 602 osoby w 181 rodzinach,
- bezrobocie – 548 osób w 165 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 211 osób w 52 rodzinach( tym 132 osoby w 38 rodzinach niepełnych; 79 osób w 13 rodzinach wielodzietnych),
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 94 osoby w 17 rodzinach
- niepełnosprawność – 235 osób w 74 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 99 osób w 37 rodzinach,
- alkoholizm – 63osoby w 24 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 5 osób w 3 rodzinach,
- przemoc w rodzinie- 3 osoby w 1rodzinach
- bezdomność – 1 osoba w 1 rodzinach.

Do najczęstszych przyczyn przyznawania pomocy w gminie Brojcie należy bezrobocie, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Są to trzy główne przyczyny, które w poważnym stopniu i skali determinują problemy społeczne, ale są też inne, które można wskazać jako marginalne, co w kontekście rozważań strategicznych, na których z problemów należy się skupić, ma dość istotne znaczenie.

### 2.13 Podsumowanie części diagnostycznej

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystano z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie ze wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. ankiety na temat problemów społecznych, analizy SWOT. Dwukrotnie przeprowadzane były warsztaty, w trakcie których podczas prac w grupach i dyskusji możliwe było wspólne określenie problemów, szans gminy, wypracowanie wspólnych poglądów oraz pożądaných kierunków rozwoju rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

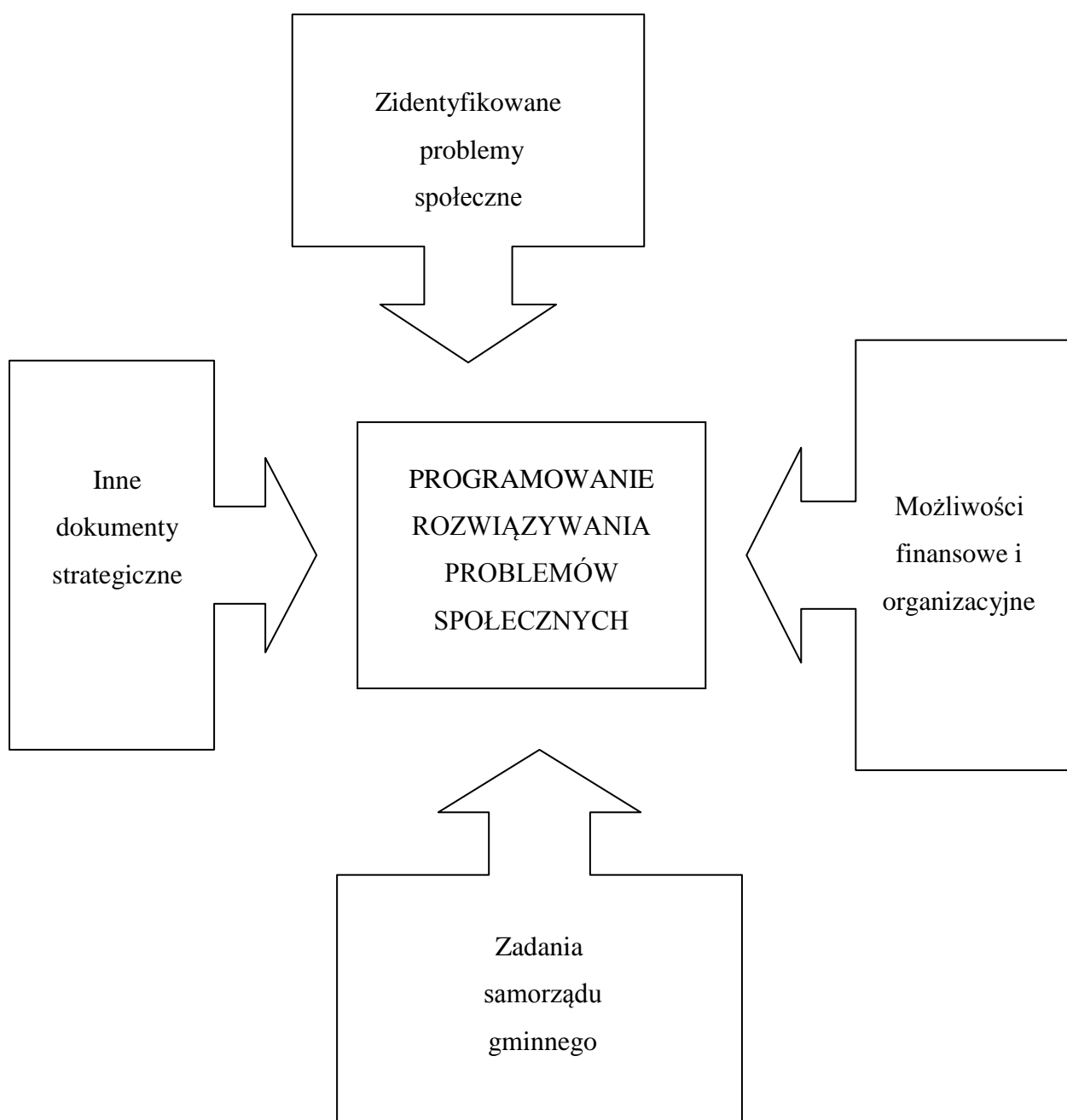
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- **wzmocnienie pozycji rodziny** – rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być wcześniej rozpoznane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka.
- **wspieranie aktywności osób bezrobotnych i ich rodzin** – istnienie wysokiego poziomu

bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezradności, bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

- **ułatwienie funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych** - pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym
- **niwelowanie i ograniczanie zagrożeń występujących w rodzinie i społeczności lokalnej związanych z problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie** – uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu i coraz częściej od substancji psychoaktywnych, to główne problemy występujących na terenie gminy. Staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk (m.in. przemocy domowej), skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- **wzmocnienie działań służb społecznych Gminy Brojce** – pozytywny wizerunek działań podejmowanych przez pracowników OPS, wewnętrzna zgoda na pomoc i chęć aktywnego włączania się w poprawę swojej sytuacji to czynniki, które warunkują powodzenie współpracy pomiędzy mieszkańcami gminy będącymi w trudnej sytuacji a pracownikami służb społecznych; rozwój zaplecza kadrowego i infrastrukturalnego pozwoli natomiast na bardziej wnikliwą, indywidualną i rzetelną diagnozę, a co za tym idzie dostosowaną do indywidualnych potrzeb pomoc wszystkim tym mieszkańcom, którzy takowej pomocy potrzebują
- **organizowanie życia społecznego** – zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej uzupełnia i wspomaga naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Wykres Nr 18 Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań.



Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

Misja Strategii:

*Aktywna polityka społeczna gminy  
służąca podniesieniu jakości życia Mieszkańców  
poprzez propagowanie i realizację działań  
dążących do stworzenia możliwości rozwoju,  
zwiększenia aktywności społeczno – zawodowej i integracji  
oraz przeciwdziałanie i niwelowanie  
zjawiska wykluczenia i marginalizacji społecznej.*

### 3.1. Cel główny, cele szczegółowe i kierunki działań

#### Cel główny Strategii:

*Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, który zapewni Mieszkańcom warunki do rozwoju i aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej oraz będzie zapobiegał zjawisku wykluczenia i marginalizacji społecznej.*

#### Cel strategiczny nr 1:

**Wzmocnienie pozycji rodziny – zapobieganie kryzysom w rodzinie, wspieranie rodzin będących w kryzysie, niwelowanie skutków kryzysu w rodzinie, edukacja w zakresie wpływu rodziny na funkcjonowanie poszczególnych jej członków.**

- 1.1 Wspieranie rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej
- 1.2 System pomocy dla dziecka i rodziny
- 1.3 Rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz wspierania rodzin
- 1.4 Interdyscyplinarne formy wsparcia dla osób i rodzin
- 1.5 Wspieranie dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją społeczną.
- 1.6 Wspieranie i współpraca z i innymi instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi w realizacji zadań na rzecz wzmocnienia pozycji rodziny

#### **Kierunki działań:**

- **udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinie w jej funkcjach opiekuńczo – wychowawczych**
- wprowadzenie warsztatów kompetencji rodzicielskich
- podejmowanie nowatorskich rozwiązań na rzecz rodziny
- świadczenie pomocy w formie pracy asystenta rodziny
- profilaktyka: działania edukacyjne, poradnictwo, praca socjalna
- realizacja rządowych programów ostonowych
- przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej

- stworzenie możliwości korzystania przez rodziny z pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej
- powstanie i funkcjonowanie grup wsparcia
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej
- udzielanie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku
- promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i realizacji programów wspierających rodziny
- nawiązywanie partnerstw oraz współpraca z instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi na rzecz wspierania rodzin
- wskazywanie, organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego rodzin
- system pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych: poradnictwo prawne, psychologiczne, terapeutyczne
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży
- wspieranie i rozwój działalności istniejących świetlic

### **Cel strategiczny nr 2:**

#### **Wspieranie aktywności osób bezrobotnych i ich rodzin**

- 2.1 Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym
- 2.2 Wspieranie aktywności osób bezrobotnych w zakresie poprawy swojej sytuacji zawodowej
- 2.3 Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia i związanego z nim zubożenia rodzin
- 2.4 Nowe formy aktywizacji osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych na rynku pracy
- 2.5 Wspieranie i współpraca z innymi instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi w realizacji zadań na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin

#### **Kierunki działań:**

- stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Gryficach: staże, możliwość przekwalifikowania zawodowego, organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie - użytecznych
- zbieranie i udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy
- współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami w celu pozyskiwania informacji o wolnych miejscach pracy
- współpraca z Młodzieżowym Centrum Kariery
- udzielanie osobom bezrobotnym wsparcia finansowego i rzeczowego
- praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny
- system pomocy osobom bezrobotnym: poradnictwo prawne, psychologiczne, terapeutyczne
- pozyskiwanie środków UE i realizacja programów osłonowych
- nawiązywanie partnerstw oraz współpraca z instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi na rzecz wspierania osób bezrobotnych
- wspieranie inicjatyw tworzenia spółdzielni socjalnych, inkubatorów przedsiębiorczości
- monitoring potrzeb i dynamiki rynku pracy

### **Cel strategiczny nr 3:**

#### **Niwelowanie i ograniczanie zagrożeń występujących w rodzinie i społeczności lokalnej związanych z problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie**

- 3.1 Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom
- 3.2 Intensyfikacja działań o charakterze edukacyjnym skierowanych do rodziców, dzieci, młodzieży, osób sprzedających napoje alkoholowe
- 3.3 Wspieranie i współpraca z i innymi instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi w realizacji zadań na rzecz poprawy sytuacji osób i rodzin borykających się z problemem uzależnień i / lub przemocy w rodzinie
- 3.4 System wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin (poradnictwo)

#### **Kierunku działań:**

- realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii
- realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego
- działalność Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego (PIK)
- spotkania przedstawicieli instytucji działających na rzecz poprawy sytuacji osób dotkniętych zjawiskiem uzależnienia i / lub przemocy
- działania edukacyjne i profilaktyczne w lokalnym środowisku (dzieci, młodzież, dorośli)
- współpraca z innymi instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi w zakresie działań profilaktycznych, edukacyjnych i pomocowych na rzecz osób dotkniętych zjawiskiem uzależnień i / lub przemocy
- udzielanie rodzinom w których występuje problem uzależnienia i / lub przemocy pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej
- zwiększanie świadomości w zakresie skutków występowania zjawiska uzależnień i / lub przemocy
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym zjawiskiem uzależnień i / lub przemocy

### **Cel strategiczny nr 4**

#### **Ułatwienie funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych**

- 4.1 Sprawny system wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych
- 4.2 Stworzenie osobom starszym i niepełnosprawnym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej
- 4.3 Zwiększenie odpowiedzialności za osoby starsze i niepełnosprawne
- 4.4 Rozwój nowych form pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych
- 4.5 Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach osób starszych i niepełnosprawnych oraz możliwości korzystania z ich doświadczeń życiowych i zawodowych
- 4.6 Wspieranie i współpraca z i innymi instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi w realizacji zadań na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

### **Kierunki działań**

- wspieranie rozwoju usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym
- wykorzystanie wiedzy i doświadczenia osób starszych przy prowadzeniu świetlic, kółek zainteresowań i innych projektów
- tworzenie warunków umożliwiających włączenie potencjału rodziny w działania wspierające osoby starsze i niepełnosprawne
- promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych i niepełnosprawnych
- promocja idei wolontariatu oraz grup samopomocowych
- nawiązywanie partnerstw oraz współpraca z instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi na rzecz wspierania osób starszych i niepełnosprawnych

### **Cel strategiczny nr 5**

#### **Wzmocnienie działań służb społecznych Gminy Brojce**

- 5.1 Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych
- 5.2 Rozwój potencjału Ośrodka Pomocy Społecznej w Brojcach
- 5.3 Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej Strategii

### **Kierunki działań:**

- monitoring potrzeb społecznych oraz możliwości ich zabezpieczenia przez pracowników OPS
- budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy Brojce
- systematyczne, kierunkowe szkolenia dla osób realizujących działania z zakresu polityki społecznej na terenie Gminy Brojce
- pomoc w rozwijaniu wolontariatu jako formy wzmocnienia kadry OPS
- rozszerzenie personelu o dodatkowych specjalistów
- rozwój zaplecza infrastrukturalnego relatywny do pojawiających się potrzeb
- zapewnienie supervizji dla pracowników OPS
- prowadzenie działań zapobiegających „wypaleniu zawodowemu” pracowników OPS
- zwiększenie bezpieczeństwa pracowników OPS podczas wykonywania obowiązków służbowych zarówno podczas pracy w terenie jak i w siedzibie Ośrodka
- wyznaczenie osób odpowiedzialnych za monitorowanie postępów wdrażania niniejszej Strategii
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Strategii
- pozyskiwanie nowych Partnerów do realizacji zapisów Strategii

### **Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych i poszczególnych kierunków działań będą:**

Rada Gminy oraz Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodka Pomocy Społecznej.

### 3.2. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach Strategii

Źródłem finansowania działań przewidzianych w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Brojce
- budżet Wojewody
- budżet Samorządu Województwa
- Fundusz Pracy
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych
- środki zewnętrzne: Europejski fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- inne środki.

#### **Ramy finansowe na poszczególne lata realizacji Strategii:**

Lp.	Rok	Prognoza wydatków w zakresie polityki społecznej
1	2015	3 633 736,00
2	2016	3 888 097,00
3	2017	3 965 858,00
4	2018	4 045 175,00
5	2019	4 126 078,00
6	2020	4 208 599,00
7	2021	4 292 770,00
8	2022	4 378 625,00
9	2023	4 466 197,00
10	2024	4 555 520,00
11	2025	4 646 630,00

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brojce przyjęto w oparciu o strukturę wydatków w latach 2013 – 2014 opracowaną na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2014 i przy uwzględnieniu ryzyk finansowych – zmiany w przepisach, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej prognozy przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany w przepisach prawa w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w gminie.

Model zawiera moduły, w których szacowana jest prognoza wydatków następujących działań:

- 851 Ochrona zdrowia (85153 – Przeciwdziałanie narkomanii; 85154 – Przeciwdziałanie alkoholizmowi)
- 852 Pomoc społeczna
- 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (w tym żłobki)

W prognozie na lata 2015-2016 zastosowano średnią wzrostu 7% wyliczoną na podstawie średnich wydatków na politykę społeczną w latach 2013 – 2014 przy uwzględnieniu przewidywanej kwoty wydatków na wypłatę świadczeń rodzinnych po uwzględnieniu zmiany w przepisach (świadczenie pielęgnacyjne, „złotówka za złotówkę”, świadczenie rodzicielskie i inne zmiany). Na następne lata przyjęto wskaźnik 2% wzrostu w skali roku wydatków na pomoc społeczną.

#### **Czas realizacji:**

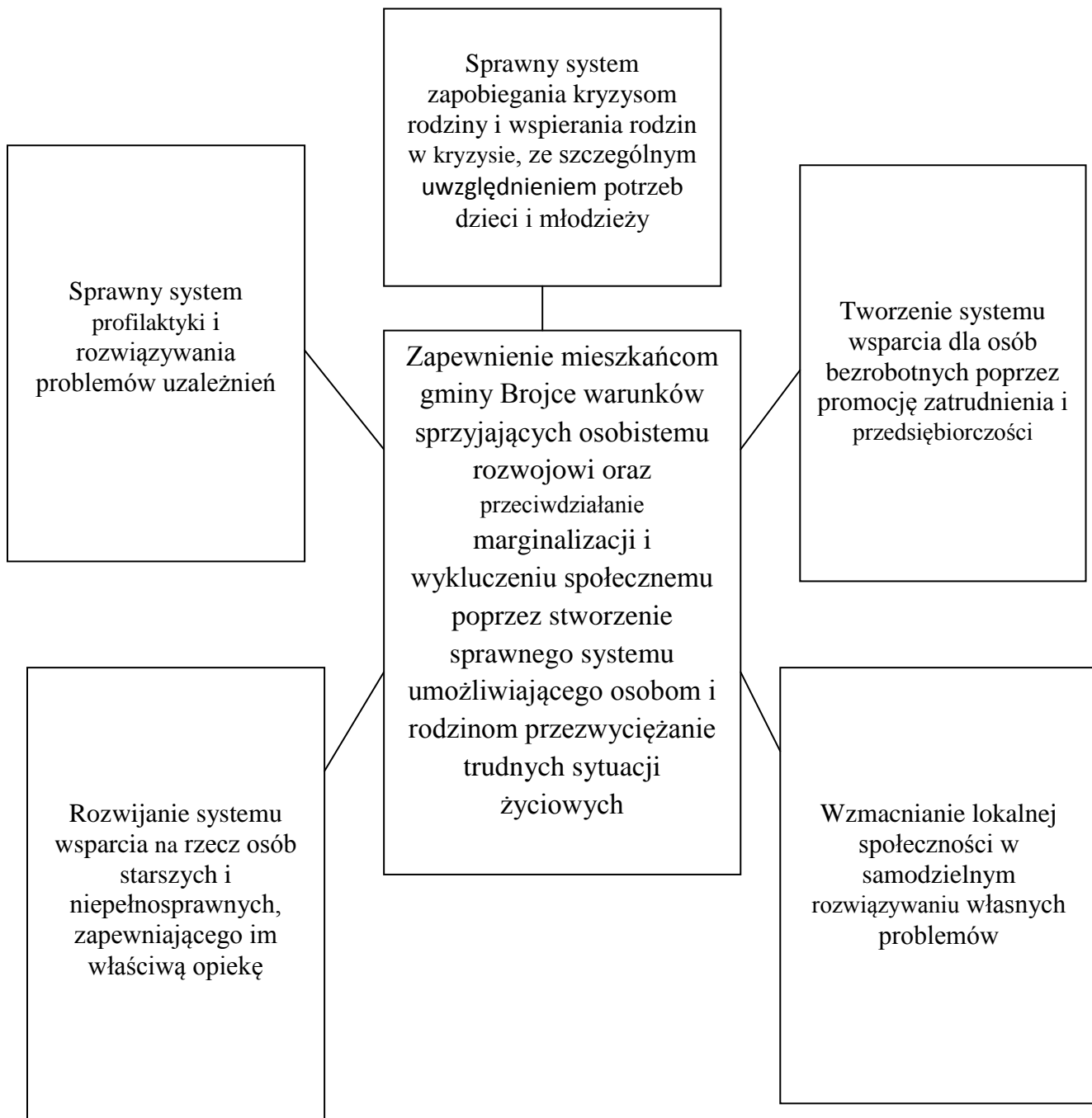
Praca ciągła



**Partnerzy:**

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, partnerstwa lokalne

**3.3. Związek misji z celami strategicznymi**



### 3.4 Zarządzanie, monitoring, ewaluacja i wdrażanie Strategii

Zarządzanie, monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmuje swym zasięgiem czasowym okres dziesięciu lat, przedstawia cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, zakładając ciągłość realizacji wytyczonych kierunków działań. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów w dużym stopniu uzależnione jest od powszechnej akceptacji oraz zintegrowania działań wszystkich podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej. Strategia z samego założenia jest dokumentem otwartym, a zmieniająca się rzeczywistość społeczna podlegająca ciągłym zmianom wymaga elastycznego reagowania na pojawiające problemy i wyzwania. Dlatego też w tym celu Strategia podlegać będzie ciągłej ocenie sposobu realizacji, efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów, a także poziomu ich osiągnięcia.

#### 3.4.1. Cechy programów i projektów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne np: szkoły.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami; powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiagając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest

oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

Projekty i programy muszą być również zgodne z zasadami rozwoju społecznego:

#### **Zasada 1**

**Wyrównywanie szans i podnoszenie jakości życia** - odnosi się do postrzegania mieszkańców danej społeczności lokalnej jako całości. Nadmierna polaryzacja społeczna prowadzi do napięć i konfliktów społecznych. Osobom wymagającym wsparcia społecznego należy umożliwić jednakowe szanse dla osiągnięcia zaspokojenia potrzeb życiowych.

Projektowane działania powinny respektować zasadę pomocniczości, zgodnie z którą w pierwszej kolejności potrzeby winny być zaspakajane poprzez rodzinę, społeczność lokalną a dopiero w dalszej kolejności przez gminę czy państwo. W projektowanych działaniach dążyć należy do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

Rozwiązywanie problemów społecznych w istocie będzie wpływało na podnoszenie jakości życia w społeczności lokalnej np. prace porządkowe na terenach zielonych należących do gminy (parki, domy kultury, obiekty szkolne) wykonywane przez osoby bezrobotne wpłynęłyby pozytywnie na estetykę miejsca oraz pozwoli osobom pozbawionym pracy dokonać readaptacji zawodowej.

W tej zasadzie mieszczą się projekty mające na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin niezasobnych materialnie, zapewnienie godziwego życia dla osób w podeszłym wieku lub samotnych, zapewnienie warunków bytowania osobom bezdomnym i itp.

#### **Zasada 2**

**Wsparcie dla istniejących inicjatyw prospołecznych** - poprzez tę zasadę dąży się do dokonania wzmocnienia potencjału lokalnych instytucji działających w sferze społecznej. Ich znaczenie jest ogromne z punktu widzenia integracji społecznej, zaspakajania potrzeby przynależności. Działalność wielu instytucji trzeciego sektora oparta jest o działalność wolontarystyczną. Zapewnia to zarówno możliwość zwiększania zaangażowania społecznego mieszkańców jak i rozwój potencjału organizacji. Zaplanowane projekty winny wspierać istniejące inicjatywy zarówno poprzez włączenie (NGO) ich do systemu pomocy społecznej w gminie w długookresowej perspektywie (plan współpracy z organizacjami pozarządowymi).

#### **Zasada 3**

**Tworzenie nowych inicjatyw prospołecznych wspierających integrację społeczną** - Scenariusze, które dotyczą rozwiązywania problemów pojawiających się w społeczności lokalnej, w których ludzie są zaangażowani, aby je rozwiązać. Potrafią się zorganizować, zadziałać, aby dokonać zmiany. Pozwala to na zaspokojenie potrzeb społecznych oraz rozwiązanie problemów oraz zacieśnić więzi między mieszkańcami. Charakterystyczne jest jednak to, iż inicjatywy takie powoli „zamierają” i bez dalszego wsparcia nie mają szans na zrealizowanie wielu ciekawych przedsięwzięć.

Inicjatywy społeczne wymagają wsparcia w dłuższej perspektywie czasowej (niewystarczające są działania związane z pomocą w uruchomieniu/ sformalizowaniu przedsięwzięcia, ale potrzebna jest pomoc w dalszym funkcjonowaniu).

#### **Zasada 4**

**Tworzenie działań o szerokim zasięgu** - problemy społeczne mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązanie wymaga systemowych rozstrzygnięć, zintegrowanej współpracy instytucjonalnej.

Oddziaływanie na poszczególne problemy społeczne pozwala i winno oddziaływać na inne sfery. Np. planując działania w odniesieniu do dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – odnosimy się nie tylko do zagrożeń związanych z piciem alkoholu (funkcja profilaktyczna), ale również wpływamy na postawy tych dzieci wobec pracy, relacji w rodzinie, podejmowane role społeczne. Obok oddziaływania projektu w zakresie zmian w życiu jednostki czy rodziny warto zauważyć wpływ podejmowanych działań w aspekcie geograficzno – terytorialnym. Rozwijając usługi socjalne np. tanie budownictwo socjalne, można spowodować w sposób pośredni poprawę relacji międzyludzkich, likwidację problemu zagęszczenia mieszkaniowego i szansę na wyjście z środowisk dysfunkcyjnych.

#### **Zasada 5**

**Tworzenie działań o długotrwałych efektach** - Projektowane działania winny mieć charakter długodystansowy. Nie powinny koncentrować się jedynie na rozwiązaniu doraźnym – typu: „zapewniamy dożywianie dzieci przez 1 rok szkolny”, ale zapewniać oddziaływanie projektu na kilka lat – np. wspieramy powstanie stowarzyszenia zapewniającego organizowanie posiłków dla dzieci. Podstawowym elementem będzie praca rodziców nie będących w stanie zaspokoić potrzeb dzieci. Dążymy także do kształtowania u rodziców właściwych umiejętności i postaw w zakresie zapewniania dziecku podstawowych potrzeb działania przyniosą długotrwały efekt w postaci wyrobienia właściwych nawyków związanych z wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

#### **Zasada 6**

**Działania profilaktyczne** - zorganizowane przedsięwzięcia winny dążyć do ograniczania problemów społecznych poprzez wczesną interwencję oraz działania zapobiegawcze. Rozpoznając problemy należy dokonać prognozy rozwoju społeczności. Zauważyć trendy rozwoju i potencjalne zagrożenia dla społeczności. Dotyczy to także rozwiązań w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym (klęski żywiołowe).

#### 4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brojce na lata 2015 - 2025 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów Strategii.

**Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które mogą zostać przyjęte w przyszłości w związku z nową perspektywą programową. Strategia ma charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana, udoskonalana i mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Będzie służyć także do pozyskiwania funduszy zewnętrznych na realizację projektów ze sfery społecznej.**

**Opracowanie Strategii ma posłużyć do lepszej, bardziej skutecznej oraz efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w Gminie Brojce.**